

**ANALIZA O POLOŽAJU INVALIDOV
V MESTNI OBČINI NOVA GORICA**

Nova Gorica, November 2011

KAZALO VSEBINE

UVOD	4
PREDSTAVITEV PROJEKTA "OBČINA PO MERI INVALIDOV"	6
ANALIZA POLOŽAJA INVALIDOV GLEDE NA STANDARDNA PRAVILA ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV V MESTNI OBČINI NOVA GORICA.....	13
1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROBLEMATIKI OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI.....	13
2. REHABILITACIJSKI PROGRAMI.....	15
3. STROKOVNO – PODPORNE STORITVE IN PROGRAMI	18
4. DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA, INFORMACIJ IN PREVOZOV	19
5. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	21
5.1. Analiza strukture otrok v Mestni občini Nova Gorica glede na vrsto telesnih okvar oziroma omejitev v duševnem razvoju	23
6. DELO IN ZAPOSILITEV.....	24
6.1. Analiza zaposlovanja invalidov v invalidskih organizacijah.....	26
6.1.1. Invalidsko podjetje Želva d.o.o. – PE Nova Gorica.....	26
6.2. Analiza delovanja izvajalcev poklicne rehabilitacije za invalide, ki imajo koncesijo od države	31
6.2.1. INVALIDSKO PODJETJE POSOČJE d.o.o.....	31
6.3. Analiza aktivnosti invalidskih organizacij na področju spodbujanja zaposlovanja invalidov v Mestni občini Nova Gorica	33
7. MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST	35
8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE	38
9. SKRIB ZA ZDRAVJE	41
10. KULTURA.....	44
11. ŠPORT IN REKREACIJA.....	46
12. VERA IN DUHOVNA OSKRBA	48

12.1. Pregled stanja paliativne oskrbe v Mestni občini Nova Gorica	48
12.2. Pregled stanja po cerkvenih ustanovah v Mestni občini Nova Gorica.....	48
13. VKLJUČEVANJE INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE UKREPOV OBČINE ZA POLNO VKLJUČENOST OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI.....	49
14. AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC OSEB Z OVIRANOSTMI.....	50
14.1. ODDELEK ZA OKOLJE IN PROSTOR	50
14.1.1. Splošni prostorski ureditveni pogoji glede oblikovanja.....	50
14.1.2. Splošni prostorski ureditveni pogoji glede varovanja zdravja	51
14.2. ODDELEK ZA GOSPODARSTVO	52
14.3. ODDELEK ZA DRUŽBENE DEJAVNOSTI.....	52
15. VPOGLED OBČINE V DELOVANJE POSAMEZNIH IZVAJALCEV NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA.....	54
16. MATERIALNA, FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN POSVETOVANJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH	55
17. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA ZA KOMUNICIRANJE IN NEPOSREDNO DELO Z OSEBAMI S POSEBNIMI POTREBAMI.....	56
18. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	57
19. MEDNARODNO SODELOVANJE OBČINE IN INVALIDSKIH ORGANIZACIJ V OBČINI NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA	58
19.1. Analiza obmejnega sodelovanja med invalidskimi organizacijami – financiranje projektov iz Evropskih virov	58
19.1.1. PROJEKT »BLUE–SKY«	58
19.1.2. PROJEKT »SIP WORK« (prijava na Interreg Slovenija–Italija 2007–2013).....	59
ZAKLJUČEK.....	61

UVOD

Analiza o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica temelji na upoštevanju standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov. Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov je sprejela Generalna skupščina decembra 1993. Namen pravil je, da se zagotovi invalidnim osebam obeh spolov in v vseh starostih, da lahko kot državljani uveljavljajo enake pravice in obveznosti kot drugi. Standardna pravila niso zakonsko zavezujoča, so politično moralna zaveza, ki so jo sprejele članice mednarodne skupnosti. V vseh družbah sveta in pri nas še vedno obstajajo ovire, ki preprečujejo invalidom, da bi uveljavili svoje potrebe in jim omogočili vključevanje v aktivnost njihovih družb. Dejansko gre za to, kako neka družba (država), ki je odgovorna za to, da sprejema ustrezne ukrepe, s katerimi odстранjujemo takšne ovire, v praksi to izvaja. Pri tem imajo občine kot lokalne družbene skupnosti pomembno vlogo. Občina je skupnost, v kateri živijo invalidi, ki imajo željo in pravico v njej živeti in biti po svojih zmožnostih enakopravni soustvarjalci družbenega, političnega, kulturnega in verskega življenja. Njihova prizadevanja morajo biti podprta s strani lokalne skupnosti kot tudi s strani vseh družbenih služb, šolstva, zdravstva, zaposlovanja in socialnih služb.

Dejavnost družbenih služb je že zasnovana tako, da naj bi bila dostopna vsem prebivalcem, tudi invalidom. V praksi zaradi raznih okoliščin ni vedno tako, zato se akterji na področju invalidnega varstva zavzemajo za izenačevanje možnosti vseh v družbeni skupnosti. Izraz izenačevanje možnosti pomeni proces, preko katerega so različni sistemi, družbe in okolja, kot so javne službe, razne družbene aktivnosti, vse vrste informacij in dokumentacije, dostopne vsem, tudi invalidom. Ker iz enakih pravic, enakih možnosti, izhajajo enake obveznosti, tudi za invalide, imajo v danih okvirih le-ti enake obveznosti in odgovornosti kot drugi člani iste družbene skupnosti. Z doseganjem pravičnih enakih možnosti morajo družbe povečati svoja pričakovanja in zahteve do invalidov. Kot del procesa je potrebno invalidom zagotoviti pomoč pri prevzemanju vseh odgovornosti, ki jo kot enakopravni člani družbe imajo, hkrati pa jih integrirati v vse pore svojega življenja.

Država je dolžna z ustrežno zakonodajo v okviru standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov zagotoviti osnove za izenačevanje možnosti invalidov. Lokalne skupnosti sodelujejo tako, da se seznanijo s kompleksno invalidsko problematiko. Dejstvo je, da so invalidi bili, so in bodo vedno med nami. Potrebe teh ljudi so v večini enake kot jih imamo vsi ljudje, le zmožnosti za zagotovitev potreb se razlikujejo, so zahtevnejše. Predstavniki lokalnih skupnosti morajo poznati

specifične težave invalidov ter možnosti, kako jih reševati. Pri tem jim morajo biti v pomoč strokovne službe družbenih dejavnosti pri zagotavljanju zdravstvenega varstva, odpravljanju grajenih ovir, vključevanju v delo, kulturno in športno življenje in pri zadovoljevanju duhovnih potreb. V tem procesu je pričakovati vzajemno medsebojno sodelovanje.

Analiza stanja o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica skuša zajeti celotno podobo stanja z namenom narediti načrt dela, ki bo v prihodnosti zagotavljal še kvalitetnejše izenačevanje možnosti invalidov. Osredotočena je na najbolj pereča področja, skladno s potrebami jo bo potrebno nujno kdaj dopolniti.

Pri prvi pripravi analize je bila potrebna skrb namenjena raznolikosti težav, ki nastopajo pri različnih vrstah invalidnosti. To se je upoštevalo pri predlogih rešitev in izbiri načinov.

K pripravi analize so bili pritegnjene vse zainteresirane javnosti v lokalni skupnosti in širše, da bi se zagotovile možnosti, da se izpostavi kar največ informacij in indikatorjev, ki bodo osnova za pripravo celovitega načrta. S povezavo vseh subjektov, in sicer od države, njenih institucij, lokalne skupnosti do invalidov in invalidskih organizacij se bo prišlo do celovitih informacij, ki bodo omogočale najboljše rešitve v občini, v skladu s potrebami in možnostmi za financiranje le-teh.

PREDSTAVITEV PROJEKTA "OBČINA PO MERI INVALIDOV"

Listino "Občina po meri invalidov", ki jo vsako leto ob mednarodnem dnevu invalidov (3. decembra) podeljuje Zveza delovnih invalidov Slovenije (v nadaljevanju: ZDIS), je prva prejela že leta 2003 Občina Ajdovščina, naslednje leto jo je prejela Mestna občina Velenje, v letu 2005 sta jo prejeli dve občini, in sicer Občina Trbovlje in Občina Radovljica, v letu 2006 pa še Občina Hrastnik in leta 2007 Občina Radlje ob Dravi. Nato so jo leta 2008 prejele Občina Rogaška Slatina in Občina Zagorje ob Savi, leta 2009 Mestna občina Ljubljana ter leta 2010 Občina Zreče in Mestna občina Maribor.

Gre za izraz priznanja lokalni skupnosti oziroma občini, da je dejansko odgovorna za čim bolj kvalitetno življenje invalidov, da je s svojim dosedanjim konkretnim delom to potrdila ter se s konkretnim programom in dogovorom zavezala za ustvarjanje novih možnosti za socialno vključenost in nediskriminacijo invalidov.

Projekt "Občina po meri invalidov" je Zveza delovnih invalidov Slovenije oblikovala z namenom, da bi še v večji meri vzpodbudilo lokalne skupnosti k načrtnim in trajnim aktivnostim za doseganje večje kvalitete življenja oseb s posebnimi potrebami oziroma invalidov v njihovem okolju, za socialno vključenost invalidov in njihovo sodelovanje v družbenem življenju kraja.

Zveza delovnih invalidov Slovenije razvija projekt "Občina po meri invalidov" skladno s svojim statusom reprezentativne invalidske organizacije, poslanstvom, cilji in nalogami. Ob tem upošteva Madridsko deklaracijo in Standardna pravila o izenačevanju možnosti invalidov, zlasti v duhu Agende 22. Poleg tega ga razvija v prepričanju, da tako daje svoj prispevek k temu, da bo tudi država Slovenija še nadalje ustvarjala možnosti, da bodo invalidi uživali vse pravice človeka in državljana, priznane v mednarodnih dokumentih in Ustavi Republike Slovenije.

Gre za zelo zahteven projekt, ki občino kot lokalno samoupravno skupnost spodbuja in uveljavi tako, da se na svoj način odziva na potrebe in interese vseh občanov, torej tudi tistih, s t. i. posebnimi potrebami; ki v skrbi za čim bolj kvalitetno skupno življenje upošteva različnost njihovih potreb in možnosti; ki povezuje dejavnost in odgovornost različnih javnih služb v občini, in ki daje civilni družbi možnost, da uveljavi svojo vlogo in aktivira svoje člane, torej tudi invalide.

Ta projekt je izoblikovala ZDIS na osnovi pobud svojega članstva in je njegova nosilka. Njegova realizacija je pomembna za vse invalide v občini, saj vzpodbuja povezovanje vseh invalidov oziroma invalidskih organizacij na lokalni ravni k delovanju preko akcijskega načrta občine in župana.

Projekt je doživel tudi uspešno predstavitev v tujini, v domovini pa je projekt dobitnik nagrade Odbora Sklada pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za nagrajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov za leto 2005.

Projektu »Občina po meri invalidov« je pozitivno mnenje podelila Socialna zbornica Slovenije. Poleg nje pa so projekt s pisnim podpornim mnenjem podprli Nacionalni svet invalidskih organizacij, Skupnost slovenskih občin, Občina Ajdovščina, Mestna občina Velenje in Mednarodna organizacija telesnih invalidov FIMITIC.

Kriteriji za pridobitev listine "Občina po meri invalidov"

Postopek pridobivanja listine se prične z občinsko okroglo mizo v organizaciji lokalnega društva invalidov skupaj z ostalimi invalidskimi organizacijami in lokalno skupnostjo z odgovornimi predstavniki, ki se srečujejo s problematiko invalidov.

Listino lahko pridobi občina, ki izpolnjuje pogoje in kriterije iz Pravilnika ZDIS o podelitvi listine "OBČINA PO MERI INVALIDOV":

- da je bila izvedena okrogla miza v organizaciji društva invalidov / občine z odgovornimi predstavniki javnosti, ki se srečujejo s problematiko invalidov in invalidskimi organizacijami, ki delujejo na območju občine,
- da je župan soglašal z vključitvijo v projekt "Občina po meri invalidov" in sprejel odgovornost za izvedbo projekta v njegovem mandatnem obdobju,
- da je župan / občinski svet imenoval posebno delovno skupino, v katero so bili enakopravno vključeni predstavniki invalidskih organizacij, ki delujejo na območju občine, za pripravo:
 - Analize o položaju invalidov v občini glede na Standardna pravila OZN za izenačevanje možnosti invalidov in Agendo 22 ter Konvencijo OZN o pravicah invalidov,
 - konkretnega Akcijskega načrta kot sestavino delovnega programa občinskega sveta z jasno opredeljenimi cilji in nalogami, roki in odgovornimi nosilci,
- da je župan predlagal v obravnavo in sprejem občinskemu svetu Analizo o položaju invalidov v občini in konkreten Akcijski načrt,
- da je župan predlagal v imenovanje občinskemu svetu Svet za invalide, v katerega so bili enakopravno vključeni predstavniki invalidskih organizacij, ki delujejo na območju občine.
- da je občina pri realizaciji vseh svojih aktivnosti upoštevala posebne potrebe vseh invalidov,
- da je občina povezala in vzpodbudila sodelovanje različnih dejavnikov na območju občine: od javnih služb, invalidskih in drugih nevladnih organizacij do gospodarstva za realizacijo akcijskega načrta,
- da je Svet za invalide spremljal in koordiniral aktivnosti za uresničevanje akcijskega načrta in praviloma enkrat letno poročal županu in občinskemu svetu,
- da je občina preko občinskega sveta stalno spremljal izvajanje akcijskega načrta in obravnavala v delovnih telesih občinskega sveta in dajala pobude drugim dejavnikom za realizacijo njihovih nalog in je pri tem upoštevala tudi ocene invalidskih organizacij in mnenja neposrednih uporabnikov,

- da je občina osveščala javnosti v zvezi s pravicami, potrebami in možnostmi invalidov in promovirala akcijski načrt in vlogo vseh izvajalcev za doseganje večje kvalitete skupnega življenja v občini,
- da je občina vsestransko podpirala dejavnosti invalidskih organizacij in jih vključevala kot partnerje v aktivnosti za vse invalide,
- da invalidske organizacije pripravijo skupno javno predstavitev delovanja invalidskih organizacij na območju občine.

Faze projekta:

1. PRIPRAVLJALNO OBDOBJE

Lokalno društvo invalidov oceni, da je občina v svojem dosedanjem delovanju posvečala posebno skrb invalidom in podpirala dejavnosti invalidskih organizacij in se je pripravljena še bolj načrtno angažirati na tem področju skladno s Standardnimi pravili o izenačevanju možnosti invalidov in Agendo 22, da bi se izboljšal položaj invalidov v občini.

Medobčinsko društvo invalidov Goriške seznanj s cilji projekta župana in občinsko upravo, kakor tudi druge invalidske organizacije in z namenom vključitve v skupni projekt "Občina po meri invalidov". Županu predlaga organizirati okroglo mizo in ustanovitev posebne delovne skupine, ki bo na osnovi ugotovitev okrogle mize pripravila analizo položaja vseh invalidov v občini z vidika uresničevanja Standardnih pravil o izenačevanju možnosti invalidov.

Na osnovi analize in v sodelovanju z vsemi dejavniki v občini pripravi predlog akcijskega načrta za obdobje mandata občinskega sveta in župana, v katerem so opredeljene konkretno posamezne naloge, odgovorni izvajalci, rok in vir financiranja.

2. OBDOBJE KANDIDIRANJA

Lokalno društvo invalidov se odzove na razpis Zveze delovnih invalidov Slovenije za podelitev listine "Občna po meri invalidov" tako, da utemelji v svojem predlogu izbor občine za kandidaturo občine ter priloži vso zahtevano dokumentacijo:

- soglasje občine za sodelovanje v projektu "Občina po meri invalidov",
- vabilo, zapisnik, lista prisotnosti izvedene okrogle mize,
- sklep župana/občinskega sveta o imenovanju posebne delovne skupine, v katero so enakopravno vključeni predstavniki invalidskih organizacij, ki delujejo na območju občine za pripravo analize o položaju invalidov v občini glede na Standardna pravila o izenačevanju možnosti invalidov,
- analizo o položaju invalidov v občini glede na Standardna pravila o izenačevanju možnosti invalidov, ki jo je pripravila omenjena posebna delovna skupina,

- konkreten akcijski načrt kot sestavino delovnega programa občinskega sveta z jasno opredeljenimi cilji in nalogami, roki, odgovornimi nosilci nalog in prioritetskimi nalogami in ga je sprejel župan/občinski svet,
- sklep o imenovanju Sveta za invalide, ki ga imenuje župan/občinski svet, v katerega se imenuje predstavnike vseh invalidskih organizacij na področju delovanja posamezne občine.

Projektne svet pregleda formalno in vsebinsko dokumentacijo posameznih predlagateljev, zaprosi za eventualna dopolnila ter predlaga upravnemu odboru ZDIS uvrstitev posameznih predlagateljev med kandidate za pridobitev listine (največ 5 kandidatk).

Upravni odbor ZDIS sprejme sklep o uvrstitvi med občine kandidatke in o tem obvesti občino/društvo.

3. FORMALNI POSTOPKI

Skladno s Pravilnikom ZDIS o podelitvi listine "Občina po meri invalidov" sklenejo občina, ki jo zastopa župan, lokalno društvo invalidov, ki ga zastopa predsednik in ZDIS, ki jo zastopa predsednik, dogovor o vključitvi občine v izvajanje projekta za pridobitev listine "Občina po meri invalidov".

V dogovoru' so jasno opredeljene obveznosti vseh treh udeležencev dogovora' in medsebojne obveznosti.

Med nalogami društva invalidov velja posebej poudariti obvezo društva, da okrepi sodelovanje z drugimi invalidskimi organizacijami in med invalidskimi organizacijami, da pa bo pri tem spoštovana posebnost sleherne organizacije in istočasno skupna odgovornost v projektu.

4. URESNIČEVANJE AKCIJSKEGA NAČRTA

- Vsi nosilci posameznih nalog iz akcijskega načrta pripravijo svoje programe za uresničevanje naloge iz akcijskega načrta,
- Svet za invalide pri občini koordinira delo posameznih izvajalcev nalog in po potrebi obvešča občinski svet in javnosti,
- občinski svet zagotovi za izvedbo nalog dodatna občinska sredstva oziroma pridobi donatorje in sponzorje,
- društvo invalidov okrepi medsebojno sodelovanje invalidskih organizacij na projektu,
- Svet za invalide občine spremlja uresničevanje akcijskega načrta,
- sredstva javnega obveščanja obveščajo javnosti in sodelujejo v oblikovanju pozitivnega javnega mnenja.

5. POROČANJE

Projektni svet bo preko poročil in z obiski v posameznih občinah spremljal uresničevanje akcijskega načrta.

Projektni svet pripravi predlog sklepa za upravni odbor ZDIS za podelitev listine "Občina po meri invalidov" eni izbrani občini.

Podlage za pripravo analize

Mestna občina Nova Gorica je s soglasjem župana pristopila k projektu Zveze delovnih invalidov Slovenije za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«.

V ta namen je bila pripravljena analiza o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica glede na Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov.

Za pripravo gradiva je bila imenovana delovna skupina za pripravo analize o položaju invalidov.

Naloge delovne skupine so:

- pripraviti analizo o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica glede na Standardna pravila Organizacije združenih narodov o izenačevanju možnosti invalidov in Agende 22 v Mestni občini Nova Gorica ter z njo seznaniti občinski svet,
- na podlagi Analize o položaju invalidov pripraviti Akcijski načrt za obdobje 2012– 2015, kot sestavino delovnega programa Občinskega sveta z jasno opredeljenimi cilji, roki in odgovornimi nosilci nalog ter določenimi prioritetami,
- akcijski načrt za obdobje 2012–2015 posredovati občinskemu svetu v obravnavo in sprejem,
- spremljati in koordinirati aktivnosti pri uresničevanju akcijskega načrta ter poročati županu in občinskemu svetu,
- v zvezi z obravnavano vsebino sodelovati z okoljem – s pristojnimi telesi občinskega sveta, društvi, podjetji in drugimi organizacijami.

Posebno delovno skupino za pripravo analize o položaju invalidov in akcijskega načrta v Mestni občini Nova Gorica sestavljajo:

- Valter Adamič, Medobčinsko društvo invalidov Goriške,
- Igor Miljavec, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica,
- Ivan Mrevlje, Društvo invalidov Dornberk,
- Srečko Lapajne, Društvo Sožitje Nova Gorica,
- Miroslav Šuligoj, Športno društvo Invalid,
- Aleksander Grum, Društvo paraplegikov Severne Primorske Nova Gorica,
- Boris Lipicer, Društvo paraplegikov Severne Primorske Nova Gorica,
- Mojca Komel, Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske,
- Vid Vuga, Društvo vojnih invalidov Severne Primorske,
- Lucijana Bratuž, Center za socialno delo Nova Gorica,
- Črtomir Špacapan, RRA Severne Primorske,
- Marinka Saksida, Mestna občina Nova Gorica – Oddelek za družbene dejavnosti,
- Vojmir Turk, Mestna občina Nova Gorica – Oddelek za infrastrukturo in gospodarske javne službe,
- Nataša Likar, Mestna občina Nova Gorica – Oddelek za okolje in prostor,
- Nelka Peloz, Mestna občina Nova Gorica – Oddelek za gospodarstvo.

Posamezna poglavja v analizi so oblikovali posamezni člani delovne skupine, za podatke so bile zaprosene pristojne službe, organizacije, društva v lokalnem okolju, ki se pri svojem delu srečujejo s področjem invalidov.

Zaradi obsega dela je na projektu oz. pripravi potrebnega gradiva za prijavo na javni razpis zaposlena strokovna sodelavka v okviru programa javnih del.

Analiza stanja je bila pripravljena na osnovi smernic OZN in smernic Zveze delovnih invalidov Slovenije. Člani in članice delovne skupine so upoštevali te smernice k pripravi analize pristopili zavzeto ter v aktivnem sodelovanju z invalidskimi organizacijami in strokovnimi službami, pristojnimi za posamezna področja obravnave.

Osnovne metode dela so zajele pridobivanje informacij preko osebnih in telefonskih razgovorov, e-pošte, strokovnih gradiv in anketiranj, in sicer v sodelovanju z invalidskimi organizacijami, z uradi mestne uprave ter s ključnimi mestnimi službami.

V analizo so vključeni ocena stanja in predlogi invalidskih organizacij, ki delujejo v Mestni občini Nova Gorica ter ocena stanja in predlogi drugih članov Sveta za invalide, predstavnikov občinskih služb Mestne občine Nova Gorica.

Pridobivanje informacij je bilo intenzivirano še s pogovori in z anketiranjem, in sicer:

- s pogovori z več strokovnjaki (mag. Andrejka Fatur Videtič z Inštituta za rehabilitacijo invalidov Slovenije iz Ljubljane, s strokovnjaki iz Zveze za šport invalidov Slovenije, z ravnatelji, predstavniki verske oskrbe, direktorji javnih institucij...),
- z anketnim vprašalnikom o izobraževanju invalidnih otrok in mladostnikov, ki je bil posredovan v vrtce, osnovne in srednje šole ter na fakultete v Mestni občini Nova Gorica,
- z anketnim vprašalnikom s področja vere in duhovne oskrbe za invalide, ki je bil s pomočjo dekana posredovan v izpolnitev vsem duhovnikom v Mestni občini Nova Gorica,
- z anketnim vprašalnikom o zaposlovanju invalidov v Mestni občini Nova Gorica,
- z anketnim vprašalnikom o vključevanju invalidov na področju športa,
- z anketiranjem in s pogovori s predstavniki lokalnih invalidskih organizacij oz. društev.

ANALIZA O POLOŽAJU INVALIDOV GLEDE NA STANDARDNA PRAVILA ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV O IZENAČEVANJU MOŽNOSTI INVALIDOV V MESTNI OBČINI NOVA GORICA

1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O PROBLEMATIKI OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI

Informiranje in osveščanje javnosti o problematiki oseb s posebnimi potrebami oz. invalidov v Mestni občini Nova Gorica v največji meri poteka prav preko invalidskih organizacij, v katerih se združujejo posamezniki s posebnimi potrebami.

V okviru Mestne občine Nova Gorica deluje kar nekaj invalidskih organizacij, ki aktivno osveščajo in informirajo javnost o problematiki oseb s posebnimi potrebami, in sicer preko internih glasil, spletnega obveščanja (Medobčinsko društvo invalidov Goriške, Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske, Društvo paraplegikov Severne Primorske, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica, Društvo invalidov Dornberk...), sodelovanja na nekaterih pomembnejših prireditvah in vključevanja le-teh oseb ob množično obiskanih praznikih na vidnih stojnicah, objavljanja pomembnejših dogajanj na lokalni televiziji ter radiu ipd. Poleg tega pa tudi društva in druge nevladne organizacije poskrbijo za promocijska in informativna gradiva, ki so vsem na voljo na sedežih organizacij, na stalnih info-točkah (na sedežu ZPIZ-a OE Nova Gorica, na Zavodu za zaposlovanje OE Nova Gorica, v zdravstvenih ambulantah...) in na različnih predstavitvenih dogodkih ter strokovnih srečanjih.

Pomembno vlogo pri osveščanju na občinskem in medobčinskem nivoju imajo invalidske organizacije, ki dajo izjemen prispevek v smislu osveščanja tako širše javnosti kot tudi invalidov. Temu v prid se na področju občine izvajajo v sodelovanju z ostalim okoljem številne aktivnosti, kot so:

- organiziranje okroglih miz,
- letna srečanja invalidov ter posebej invalidov na vozičkih na območnem in regijskem nivoju,
- razgovori vodstva invalidskih organizacij z županom ter ostalimi predstavniki občine,

- radijske oddaje na lokalnih radijskih postajah s predstavniki vodstva lokalnih invalidskih organizacij ter predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij (Zveze delovnih invalidov Slovenije, Zveze paraplegikov Slovenije; Zveze gluhih in naglušnih Slovenije, Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveze civilnih invalidov vojn Slovenije, Zveze vojnih invalidov Slovenije, Zveza SOŽITJE, Zveza SONČEK – v nadaljevanju reprezentativnih invalidskih organizacij) in oglaševanje v radijskih oddajah,
- organizacija razstav raznih izdelkov invalidov,
- prispevki v lokalnem časopisu in izdajanje biltenov oziroma zloženek, plakatov,
- organizacija humanitarnih akcij oziroma zbiranja sredstev za pomoč invalidom,
- sodelovanje z lokalnimi vzgojno izobraževalnimi in socialnovarstvenimi zavodi.

Mestna občina Nova Gorica prispeva tudi k osveščanju:

- preko sredstev javnega obveščanja (lokalnih in regionalnih radijskih ter televizijskih postaj, lokalnih in regionalnih časopisov, časopisov in brošur invalidskih organizacij ipd.) seznanja javnost o projektih za invalide. Večji sklop informacij je bil javnosti podan v sklopu odpravljanja arhitekturnih ovir, ob pripravi in izvedbi okrogle mize o invalidih ter ob pristopu k projektu »Občina po meri invalidov«,
- na občinskem svetu obravnava vsebine vezane na invalide,
- objavlja javne razpise za sofinanciranje programov dela invalidskih in humanitarnih organizacij, kamor so uvrščene tudi invalidske organizacije.

V domu ostarelih skrbijo za krepitev spoznanja po nujnosti vključitve invalidov v procese priprave dokumentov in soodločanja o vprašanih, ki zadevajo invalide po načelu: »Nič o invalidih brez invalidov«. Tako so bili obveščeni tudi o možnosti aktivnega sodelovanja in podaji mnenj oziroma predlogov pri analizi in akcijskem načrtu o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica. Osveščanje invalidov glede njihovih pravic in možnosti poteka preko strokovnih služb, in sicer tako zdravstvene kot socialne službe.

V okviru informiranosti javnosti in invalidov, invalidi v spletnem portalu Mestne občine Nova Gorica in v lokalnem časopisu, pogrešajo stalno rubriko o življenju in delu invalidov v Mestni občini Nova Gorica.

2. REHABILITACIJSKI PROGRAMI

Rehabilitacija invalidov sestoji iz medicinske rehabilitacije, zdraviliškega zdravljenja, ambulate fizioterapije in predpisa medicinsko tehničnih pripomočkov v skladu s pravili obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Po pravilih obveznega zdravstvenega zavarovanja so vsem zavarovancem v enaki meri dostopni tehnični pripomočki, glede na bolezen oz. poškodbo, nadstandardne pripomočke pa se doplača. Pri varovancih Doma starejših občanov je prisoten dodaten problem, ker mora ustrezne medicinsko tehnične pripomočke varovancem zagotoviti dom. Tu se zaplete, ker so pripomočki, ki so posamezniku bolj prilagojeni in za posameznika najbolj ustrezni, tudi dražji.

Odobritev zdraviliškega zdravljenja poteka preko Zavoda za zdravstveno zavarovanje RS vsaki dve leti. To ni pravilo, prej izjema. Na temelju mnenja številnih invalidov so termalnega zdravljenja deležni redki posamezniki z Mestne občine Nova Gorica. Edina možnost stabilnega termalnega zdravljenja se izvajajo preko pogodbenega razmerja med Zavodom za zdravstveno zavarovanje in reprezentativnimi invalidskimi organizacijami (distrofiki, paralitiki, paraplegiki, skleroza-multipla...) Žal pa še vedno nekatere bolezni (npr. po možganski kapi) ostajajo izven nacionalnih programov obveznega zdravstvenega zavarovanja Slovenije. Ambulantna fizioterapija lahko poteka enkrat letno v zdraviliščih.

Pri rehabilitaciji invalidov sodeluje tudi patronažna služba s svojimi nasveti glede prilagoditve domačega okolja in z ugotavljanjem potreb po določenih medicinsko tehničnih pripomočkih. Patronažna služba pomaga in spodbuja tudi družinske člane pri vključevanju v rehabilitacijo ter tudi usmerja skupaj z drugimi zdravstvenimi delavci h komunikaciji z invalidskimi organizacijami.

V okviru posebnih socialnih programov, ki jih izvajajo reprezentativne invalidske organizacije na lokalnem nivoju, imajo na nacionalnem nivoju zagotovljena intervencijska sredstva v primeru nenadnih socialnih kriz v družinskih skupnostih (prometna nesreča, smrt, težka bolezen). S temi sredstvi odpravljajo arhitektonske ovire (prilagoditev kopalnic, dostopov) in socialne krize. Skupaj s humanitarnimi (Rdeči križ, Karitas) in reprezentativnimi invalidskimi organizacijami imajo vzpostavljen učinkovit mehanizem samopomoči v okviru civilne družbe, ki premošča praznino – čas za sprejem dokončnih trajnih rešitev inštitucij socialnega sistema v Mestni občini Nova Gorica.

Pomemben člen rehabilitacije in tudi preventive invalidnosti je zdravstvena vzgoja, ki poteka v obliki delavnic v Zdravstvenem domu Nova Gorica. Delavnice pokrivajo predvsem problematiko dejavnikov tveganja za bolezen srca in ožilja. Vzporedno s tem pa potekajo enkrat tedensko na radiu Robin še oddaje o zdravstvenih temah.

Dejanske potrebe po različnih načinih rehabilitacije, kot so pogostejše zdraviliško zdravljenje, izmenjava izkušenj, primernejši oziroma posamezniku prilagojeni medicinsko tehnični pripomočki, so dejansko večje, zato se tu vključujejo invalidske organizacije.

V Mestni občini Nova Gorica se izvajajo rehabilitacijski programi za invalide v okvirih invalidskih društev s sedežem v Novi Gorici. V njih se izvajajo med drugimi dejavnostmi tudi:

- obiski predstavnikov društva in poverjenikov na dom posameznega težjega ali socialno ogroženega invalida (dvakrat letno) s skromno obdaritvijo,
- organiziranje srečanj težjih, težje pokretnih, invalidov (enkrat letno),
- organiziranje programov druženja invalidov (ročna dela v prostorih društva invalidov ter organiziranje razstave ročnih del na dan invalidov),
- organiziranje družabnih izletov, prilagojenih željam in zmožnostim invalidom (šestkrat letno),
- organiziranje predavanj iz zdravstva (enkrat letno),
- zagotavljanje koriščenja počitniških oz. zdraviliških kapacitet reprezentativnih invalidskih organizacij invalidom (po potrebi sofinanciranje koriščenja socialno šibkim članom na podlagi internega pravilnika komisije za socialna vprašanja),
- napotitev delovnih invalidov iz podjetji na rehabilitacijske programe v okviru reprezentativnih invalidskih organizacij za ohranjanje psihofizične sposobnosti in delovne kondicije (enkrat letno) in
- udeleževanje strokovnih seminarjev v smislu osveščanja invalidov s področja poznavanja svojih pravic (invalidska zakonodaja).

Prva osebna in socialna pomoč članom Medobčinskega društva invalidov Goriške:

- svetovanje članom – invalidom (svetovanje o storitvah, ki so jim na voljo v okviru društva, sodelovanje s področja pokojninske in invalidske zakonodaje s strani socialne delavke, ki deluje v društvu),
- nudenje brezplačne pravne pomoči (glede na potrebe članov svetuje pravnik – področje pravic invalidske zakonodaje itd.),
- pomoč invalidom pri izpolnjevanju najrazličnejših obrazcev,
- različne oblike rekreacije (balinanje, šah, pikado, ribolov itd.).

V okviru rehabilitacijskega programa pa bi lahko govorili tudi o povečevanju zaposljivosti oseb s posebnimi potrebami, kot so npr. zaposlitvena rehabilitacija, ukrepi za prilagoditev delovnega mesta potrebam in sposobnostim osebam s posebnimi potrebami, ukrepi za informiranje in spodbujanje delodajalcev in ukrepi za osveščanje, s katerimi se spodbuja delodajalce k ukvarjanju z invalidnostjo in zaposlovanjem oseb s posebnimi potrebami. Mestna občina Nova Gorica se na tem področju povezuje z Zavodom RS za zaposlovanje, OS Nova Gorica in pa tudi s posameznimi delodajalci.

V delovnem okolju (v posameznih podjetjih – gospodarskih družbah, invalidskem podjetju) poteka za delovne invalide t. i. poklicna rehabilitacija (usposabljanje – prekvalifikacija z izobraževanjem za drugo ustrezno delo).

V okviru Doma starejših občanov potekajo za tamkajšnje oskrbovance različni rehabilitacijski programi:

- fizioterapija (vzpostavljanje, vzdrževanje in krepitev zdravja z naslednjimi metodami in tehnikami: protibolečinska terapija z visoko in nizkofrekvenčnimi tokovi, magnetoterapija, toplotne obloge, terapevtski ultrazvok, terapevtska gimnastika ter manualne tehnike), ki se izvajajo individualno in skupinsko,
- delovna terapija poteka individualno in skupinsko, pokriva področje zdravstvene in socialne dejavnosti, in sicer skrb za samega sebe, produktivno delo in prosti čas. Posamezniku omogoča, da kljub fizičnim ali duševnim omejitvam lahko opravlja zanj pomembne naloge in uresničuje vloge v vsakdanjem življenju z najvišjo možno mero neodvisnosti in samostojnosti,
- socialna služba poskrbi za urejanje dokumentacije pri uveljavljanju pravic (invalidnina, dodatek za pomoč in postrežbo ter pomoč pri urejanju finančnih zadev),
- skupina za samopomoč, katere osrednja dejavnost je pogovorna tema; srečanje poteka enkrat tedensko. Pogovor lahko teče o osebnih težavah ali težavah skupine, za kar se iščejo možne rešitve.

Za družabništvo in vožnje oseb na invalidskih vozičkih do zelenega cilja ter druge laične aktivnosti imajo prostovoljce. Poskrbijo tudi za razne obdobje rehabilitacijske programe (obnovitvene rehabilitacije), ki osebam z določeno invalidnostjo pripadajo (IRSR, zdraviliška zdravljenja). Vključevanje svojcev je dobrodošlo in zaželeno.

3. STROKOVNO – PODPORNE STORITVE IN PROGRAMI

Strokovno podporne storitve morajo zagotavljati razvoj in razpoložljive strokovne storitve, vključno s pripomočki za invalide, s katerimi si invalidi povečajo neodvisnost v vsakdanjem življenju. Le-te nudijo:

- Center za socialno delo Nova Gorica,
- Zavod RS za zaposlovanje,
- vse lokalne reprezentativne invalidske organizacije,
- domovi za starejše izvajajo storitve institucionalnega varstva starejših, poleg tega zadovoljujejo specifične potrebe starejšega človeka in invalida v smislu priprave okolja, družine in posameznika na starost, izvajajo pomoč na domu in omogočajo dnevno varstvo,
- varstveno delovni centri opravljajo naloge vodenja in varstva ter organiziranja zaposlitev pod posebnimi pogoji za odrasle osebe z intelektualnimi omejitvami, za potrebe celodnevne varstva odpirajo bivalne skupnosti,
- Društvo ŠENT ponuja vsakodnevno pomoč osebam z motnjami v duševnem zdravju,
- humanitarne organizacije (Rdeči križ in Karitas) izvajajo socialne programe, ki so namenjeni tudi invalidom.

Strokovno podporne storitve, ki jih izvajajo nevladne organizacije:

- informiranje in osveščanje,
- pomoč na domu in osebna asistenca,
- motivacijske delavnice,
- terapevtske delavnice,
- psihosocialna podpora in svetovanje,
- pridobivanje in razporejanje sredstev za neposredno materialno pomoč posameznikom,
- pravno svetovanje,
- zagovorništvo,
- podpora pri medicinski in zaposlitveni rehabilitaciji,
- pomoč pri izobraževanju,
- storitve prevozov,
- rekreacija in športne aktivnosti,
- družabništvo in
- organizacija letovanj.

4. DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA, INFORMACIJ IN PREVOZOV

Razmere glede grajenega okolja, informacij in prevozov v Mestni občini Nova Gorica se po mnenju predstavnikov invalidskih organizacij izboljšujejo, še vedno pa obstajajo individualne ovire, ki se rešujejo postopoma. Medobčinsko društvo invalidov Goriške (MDI Goriške) meni, da je pri grajenih ovirah že veliko storjenega, ker Mestna občina Nova Gorica skrbi za odpravo arhitekturnih ovir že nekaj let.

Priča smo številnim rekonstrukcijam križišč v »začasna krožišča«, ki na eni strani odpravljajo »ozka grla« motornega prometa, hkrati pa predstavljajo dodano oviro invalidnim osebam (najbolj so na udaru osebe z okvarami vida). Ko se išče uravnotežene arhitektonske rešitve, je potrebno nujno oblikovati kompleksne rešitve, ki rešujejo tudi probleme ljudi z gibalnimi in senzoričnimi omejitvami v smeri načrtovanja varnih poti.

Veliko oviro predstavljajo pomanjkljive prilagoditve in okvare raznih tehničnih pripomočkov, ki osebam s posebnimi potrebami omogočajo nemoteno gibanje po javnih površinah in dostopnost javnih prevozov (pokvarjene zvočne tipke na semaforjih, pretihi ali izklopljeni zvočni napovedniki avtobusnih postaj na avtobusih mestnega potniškega prometa, zbledele in nepopolne talne oznake, pomanjkanje pisnih oznak,...).

Osebe z okvarami sluha poročajo o ovirah pri dostopnosti informacij slovenskih medijev. Ti namreč ne upoštevajo dosledno Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika (Ur. L. RS, št. 96/2002), ki osebam z okvarami sluha zagotavlja pravico do uporabe znakovnega jezika, pravico do obveščenosti v prilagojenih tehnikah ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača za znakovni jezik. Tudi pri lokalnih medijih naletimo na podobno situacijo, saj jim primanjkuje finančnih sredstev, da bi lahko s tolmačem zadovoljili ljudi z okvaro sluha.

Osebe s posebnimi potrebami so zelo pogosto uporabniki zdravstvenih storitev, zato je toliko bolj na udaru vprašanje dostopnosti prostorov, v katerih potekajo predvsem zdravstvene dejavnosti. Dostopnost za gibalno ovirane osebe je zagotovljena v vseh ambulantah Zdravstvenega doma v Novi Gorici. Več problemov za gibalno ovirane ostaja v dislociranih ambulantah (napr. Dom upokojencev Nova Gorica; ambulanta na Železniški postaji..). Neprilagojena dostopnost za osebe s senzoričnimi omejitvami je zaslediti v vseh ambulantah na področju Mestne občine Nova Gorica. Povečan obseg prilagoditev dostopnosti grajenega okolja in informacij je opazen tudi v zasebnem sektorju.

Na območju ožjega mestnega jedra Nove Gorice se je pri pri rekonstrukciji mestnih ulic – peš poti in kolesarskih stez (Kidričeva ulica, Delpinova ulica, Karl Lavrič, Cankarjeva ulica, ulica Tolminskih puntarjev, delno Erjavčeva ulica) v zadnjih štirih letih dosledno upoštevalo standarde, ki jih je potrebno upoštevati za ljudi s posebnimi potrebami. Večina stanovanjskih objektov (stolpnice na Gradnikovih brigadah, vsi novejši stanovanjski objekti s 6 nadstropij in poslovni objekti) je zgrajenih po teh standardih.

Oddelek za infrastrukturo in gospodarske javne službe v sodelovanju z MDI Goriške sprejema pobude občanov, skupaj z dotičnim invalidom pripravi izvedbeni načrt postavitve parkirnega mesta za invalide in nadzoruje izvedbo – postavitve parkirnega mesta za invalide. S tem se je povečala odzivnost Mestne občine Nova Gorica na pobude občanov.

Na področju javnih inštitucij (ZPIZ, DURS) območnih enot oziroma služb s sedežem v Novi Gorici se pripravlja rešitev – preselitev v objekt »EDA CENTER«, ki izpolnjuje vse standarde glede dostopnosti za osebe z gibalnimi omejitvami. Pregledati pa bo potrebno dostopnost za osebe z senzoričnimi omejitvami vida (slepi in slabovidni).

Infrastruktura na področju javnih prevozov za invalide na vozičku je neustrezna. V javnem prevozu mestnega prometa imamo prilagojene štiri avtobuse. Avtobus italijanskega prevoznika, ki je vključen v mestni promet med obema Goricama, nam kaže pravo smer reševanja tega problema. Rešitev je v postopnem uvajanju prilagojenih avtobusov za invalide na vozičkih. V novih razpisi za podelitev koncesije za mestni javni prevoz v letu 2014 bo potrebno v javni razpis dosledno vključiti določila zakona ZIMI, ki nalaga koncesionarju da do let 2020 uvede vozni park, ki je prilagojen za prevoze invalidov na vozičkih. Koncesija na nivoju vseh javnih prevozov, ki bo podeljena leta 2012 mora vsebovati določila zakona ZIMI, ki zahtevajo prilagojen vozni park za prevoz invalidov na vozičkih. Trenutna – prehodna rešitev - pa je organizacija prevozov najtežjih invalidov s prevoznimi sredstvi – kombiji invalidskih organizacij. Prvi zametki takih prevozov se kažejo v organizaciji prevozov, ki so dostopni vsem invalidom preko spletnih strani Društva paraplegikov Severne Primorske.

Pri Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Nova Gorica in Društvu gluhih in naglušnih Severne Primorske imajo urejene zadeve. Glede dostopnosti okolja, in še posebej s tem povezanega vključevanja invalidov v prometno okolje, imamo v Mestni občini Nova Gorica tudi edinstven primer dobre prakse v Sloveniji – projekt Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Nova Gorica v sodelovanju s policijo o preverjanju prometne varnosti in dostopnosti za slepe.

5. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Otroci s posebnimi potrebami (Ur. l. RS, št. 58/2011) so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebni program vzgoje in izobraževanja. Tako kot vsi ostali imajo pravico do vzgoje in izobraževanja čim bližje domu. Za njihovo vključevanje v programe vrtcev in šol so predpisani posebni načini in oblike izvajanja vzgoje in izobraževanja, pri čemer so potrebne posebne prilagoditve prostorov, uporaba specifičnih pripomočkov, dodatna strokovna pomoč, stalni ali občasni spremljevalci ipd. Način izobraževanja in obseg pomoči je odvisen od vrste in stopnje primanjkljaja oz. motnje posameznika.

Vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v osnovne šole in vrtce poteka skladno z Zakonom o usmerjanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) (Ur. l. RS, št. 58/2011). Ta ureja področje šolanja in izobraževanja mladih s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji ter spodbuja in podpira njihovo vključevanje v sistem rednega izobraževanja in v specializirane institucije.

Otroci s posebnimi potrebami so v predšolskem obdobju vključeni v redne oddelke vrtcev, v prilagojen vzgojno izobraževalni program z dodatno strokovno pomočjo (za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj). Izvaja ga specialna pedagoginja vrtca Nova Gorica ter specialne pedagoginje in defektologinje specializiranih institucij (OŠ Kozara Nova Gorica). Obseg strokovne pomoči v okviru osnovnošolskega izobraževanja, ki jo po standardih in normativih ter odločbah o usmeritvi zagotavlja Ministrstvo za šolstvo in šport, je velik. Izvajajo jo strokovne delavke in delavci posameznih osnovnih šol kot učno pomoč učencem z učnimi težavami in specialne pedagoginje oziroma pedagogi specializiranih institucij (OŠ Kozara Nova Gorica,...) v obliki mobilne dodatne strokovne pomoči za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj učencem s posebnimi potrebami.

Mestna občina Nova Gorica mora zagotavljati dostopnost in ustrezno opremljenost prostorov, v katerih poteka šolanje otrok s posebnimi potrebami in sofinancira določen obseg zaposlitev strokovnih delavcev v osnovnih šolah in vrtcih, ki lahko (v primeru potreb) zagotavljajo dodatno

strokovno pomoč ter specializirano obravnavo (logoped). Poleg tega v posameznih primerih Mestna občina Nova Gorica zagotavlja tudi dodatne storitve, ki so vključene v odločbo o usmeritvi. Na osnovi Zakona o osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 81/2006-UPB3, 102/2007) zagotavlja Mestna občina Nova Gorica še sredstva za prevoz in spremstvo otrok s posebnimi potrebami v šolo.

Posebni program vzgoje in izobraževanja, ki je javno veljavni program vzgoje in izobraževanja za otroke, mladostnike z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem in gibalnem razvoju, izvaja osnovna šola Kozara Nova Gorica.

Otroci s posebnimi potrebami so integrirani v oddelke v vrtce in šolske oddelke. Kasneje se vključujejo v isto šolo kot drugi otroci tudi zato, ker imajo vsi pravico do sobivanja z otroki s posebnimi potrebami, da se tako pripravijo na življenje v skupnosti različnih.

Ena aktualnejših problematik mladih z okvarami sluha v Sloveniji in tudi v Mestni občini Nova Gorica, o kateri je zaslediti prispevke v medijih, je neustrezno urejena dostopnost študija, oziroma podajanje snovi na predavanjih in podajanje študijske literature na visokošolskih zavodih.

Osnovna šola Kozara Nova Gorica skrbi za izobraževanje in usposabljanje otrok ter mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju. Izvaja dva javno veljavna vzgojno-izobraževalna programa, in sicer prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom za otroke z lažjo motnjo v duševnem razvoju ter posebni program vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju.

Vedno več otrok s posebnimi potrebami se vključuje v redne oddelke srednjih in osnovnih šol ter vrtcev. Vključeni so v prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom z dodatno strokovno pomočjo. Specialne pedagoginje in defektologinje OŠ Kozara Nova Gorica jim nudijo po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami dodatno strokovno pomoč za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj v okviru mobilne službe (v šolah in vrtcih, kjer se otroci izobražujejo). Strokovnim delavcem posameznih šol in vrtcev nudijo strokovno podporo z vključevanjem v delo strokovnih timov za načrtovanje, izdelavo, izvajanje in evalviranje individualiziranih programov za posamezne otroke ter z izvajanjem delavnic in predavanj, s področja izobraževanja in osebnostnega razvoja otrok s posebnimi potrebami. Posebno podporo in dodatna znanja posredujejo tudi staršem otrok s posebnimi potrebami, ki so vključeni v redne oblike izobraževanja, na pogovornih urah in roditeljskih sestankih.

Mladostniki s posebnimi potrebami, ki uspešno zaključijo prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom, nadaljujejo šolanje v programih nižjega poklicnega izobraževanja na Tehniškem šolskem centru Nova Gorica: na Biotehniški šoli ali na Strojni, prometni in lesarski šoli.

V lokalni skupnosti je zaznati prizadevanja za še večje zagotavljanje pogojev za popolno integracijo učencev invalidov v vzgojno-izobraževalni proces, omogočiti optimalen kognitivni, čustveni in socialni razvoj invalidov, vzpodbuditi empatijo do invalidov in omogočiti širši okolici razumevanje omejitev in potreb invalidov.

5.1. Analiza strukture otrok v Mestni občini Nova Gorica glede na vrsto telesnih okvar oziroma omejitev v duševnem razvoju

Število otrok in mladostnikov v vrtcih, osnovnih, srednjih in visokih šolah v Mestni občini Nova Gorica je 6.397, od katerih je 357 otrok s posebnimi potrebami (71 otrok z motnjami v duševnem razvoju, 23 otrok s senzoričnimi omejitvami sluha, 53 otrok z govornimi motnjami, 24 otrok z gibalnimi omejitvami, 49 dolgotrajno bolnih otrok, 112 otrok s primanjkljaji na posameznih področjih učenja in 25 otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami).

V okviru priprave analize o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica je bila izvedena anketa, ki je pokazala, da imajo urejene pristope za gibalno ovirane le na Osnovni šoli Dornberk in na Biotehnični fakulteti. V vseh šolah imajo ustrezne prilagojene programe s pripomočki za otroke s posebnimi potrebami. V 12-ih šolah imajo organizirano samopomoč med učenci, kar kaže na visoko stopnjo socialne vključenosti v šoli. V 11-ih šolah zagotavljajo pripomočke za gluhe in naglušne. V nobeni šoli nimajo organiziranega prevoza za invalide na vozičku. Organizacija prevozov je prepuščena staršem.

Populacija invalidnih otrok je po šolah tako razpršena, da je nemogoče v kratkem roku izvesti ukrepe, ki bi prinašali dejansko izenačenost invalidnih otrok z ostalo populacijo otrok. Določene prilagoditve (vgradnja dvigal) so možne v Tehničnem šolskem centru, v katerem je koncentrirano približno 1600 dijakov. Na ostalih lokacijah pa se rešuje probleme gibalno oviranih otrok s priročnimi stopniščnimi vzpenjalniki. V nadaljevanju adaptacij šolskih objektov in novogradenj je potrebno dosledno slediti zakonodaji.

Reprezentativne invalidske organizacije s »pedagoškimi akcijami« v okviru »tedna otrok« izvajajo kontaktne obiske oseb s posebnimi potrebami med sovrstniki, organizirajo natečaje na temo »invalidi so med nami« in predavanja na temo »kako in zakaj sem postal invalid«. Vsi ti programi prispevajo k integraciji – sprejemanju invalidov – brez predsodkov – »enak med enakimi«.

6. DELO IN ZAPOSILITEV

Zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami je že od nekdanj pereč problem. Po mnenju predstavnikov in predstavnic organizacij, izvajalk programov podpore osebam s posebnimi potrebami, zakonodaja, ki ureja zaposlovanje v Republiki Sloveniji, premalo ščiti interese oseb s posebnimi potrebami pri zaposlovanju. Tako je tudi v Mestni občini Nova Gorica.

Delodajalci se praviloma neradi odločajo za zaposlitev oseb s posebnimi potrebami, čeprav so pri tem deležni nekaterih bonitet s strani Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Pogosto je razlog, da do zaposlitve ne pride ali pa se z njo odlašajo, strošek prilagoditve delovnega mesta, ob čemer delodajalci niso dovolj seznanjeni z možnostjo sofinanciranja ustrezne prilagoditve iz javnih sredstev.

Pravica do zaposlitvene ali poklicne rehabilitacije v Mestni občini Nova Gorica se v praksi slabo uveljavlja. Z zaposlitveno oziroma poklicno rehabilitacijo naj bi se osebi s posebnimi potrebami omogočilo, da opravlja svoj poklic, če pa to ni mogoče, naj bi se jo usposobilo za opravljanje drugega poklica (na primer prekvalifikacija, dodatki za pridobitev vozniškega izpita, dodatki za adaptiranje obrata in/ali delovne naprave).

Z namenom vzpodbujanja zaposlovanja oseb s posebnimi potrebami je v veljavi kvotni sistem zaposlovanja, ki ga določa Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Ur.l. RS, št. 16/2007-UPB2; v veljavi od junija 2004). Kvotni sistem predstavlja obveznost delodajalcev z najmanj 20 zaposlenimi, da zaposlijo določeno število invalidnih oseb. Cilj omenjenega zakona je povečati stopnjo zaposlenosti oseb s posebnimi potrebami, zagotoviti oziroma povečati možnost njihovega enakovrednega vključevanja na trg delovne sile in izboljšati izrabo finančnih sredstev, ki jih država namenja za pospeševanje zaposlovanja oseb s posebnimi potrebami.

Hkrati z začetkom izvajanja Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov so bila uveljavljena določila Zakona o delovnih razmerjih (Ur.l. RS, št. 42/2002, 103/2007) in Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB4), s katerimi je bila odpravljena dotedanja absolutna zaščita delavcev s statusom invalida pred odpuščanjem. Nova ureditev delodajalcu omogoča, da prekine delovno razmerje z delavcem zaradi invalidnosti, če mu ne more zagotoviti ustreznega delovnega mesta glede na omejitve pri delu oziroma v primeru, če ta del ne opravlja kvalitetno, učinkovito in če to ni posledica oviranosti. (Ne)obstoj primerne delovnega

mesta pri delodajalcu ugotavlja pristojna invalidska komisija Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V Sloveniji poznamo tudi posebne oblike zaposlovanja oseb s fizičnimi omejitvami (v invalidskih podjetjih), medtem ko imajo osebe z intelektualnimi omejitvami manj možnosti. Gospodarske družbe s statusom invalidskih podjetij so prostovoljno povezane v interesno združenje oziroma Zavod invalidskih podjetij Slovenije (ZIPS). Z zaposlovanjem pod posebnimi pogoji se je izkazalo, da so lahko tudi osebe s težjimi oblikami oviranosti uspešno vključene v tržne programe, ki pa so še vedno podprti z najmanj 20 % deležem javnih sredstev (v obliki različnih ekonomskih olajšav).

Na področju zaposlovanja so aktivne tudi nekatere nevladne organizacije s svojimi projekti.

Zveza delovnih invalidov Slovenije je z Gospodarsko zbornico Slovenije podpisala Dogovor o smernicah za ravnanje z invalidnostjo na delovnem mestu (dogovor podpisan 30. 08. 2005). Smernice so pripravljene v skladu s Kodeksom ravnanja z invalidnostjo na delovnem mestu Mednarodne organizacije dela, spodbudile pa naj bi ustrezno razumevanje in ukrepanje delodajalcev pri ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu.

V Mestni občini Nova Gorica je 96 pravnih subjektov, ki so zavezanci kvot zaposlovanja invalidov, od katerih jih 48 ne izpolnjuje zavezanih kvot (morali bi zaposliti 132 invalidov) zaposlovanja invalidov. Glede na zaostreno gospodarsko krizo se je v zadnjem letu število subjektov, ki ne izpolnjujejo zaposlitvenih kvot invalidov, povečalo za 4.

V okviru priprave analize o položaju invalidov v Mestni občini Nova Gorica je bila izvedena anketa med gospodarskimi subjekti, ki zaposlujejo več kot 20 delavcev in so zavezani kvoti 6%. Anketirana podjetja imajo 768 zasedenih delovnih mest, od katerih jih je 50 zasedenih z invalidi, kar predstavlja 6,53% invalidov glede na delež vseh zaposlenih. V teh podjetjih so izjavili, da imajo samo eno delovno mesto primerno za invalide z gibalnimi omejitvami, nobeno delovno mesto za invalide s senzoričnimi omejitvami in lažjimi omejitvami v duševnem razvoju. 40% podjetij je navedlo pravega koncesionarja poklicne rehabilitacije; 40% je navedlo koncesionarja, ki mu je bila odvzeta licenca, 20% podjetij pa je navedlo, da je koncesionar zaposlitvene rehabilitacije Medobčinsko društvo invalidov Goriške. 100 % podjetij je izjavilo, da je seznanjeno z zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Nobeno anketirano podjetje nima prilagojenih sanitarij za invalide na vozičku. 20% podjetij ima urejen pristop do delavnega mesta za invalide na vozičku. 20% podjetij ne pozna možnosti subvencioniranja nedoseganja delovne učinkovitosti invalida. 20% podjetij ne pozna možnosti financiranja prilagoditve delavnega mesta preostali delovni zmožnosti invalida.

Zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami v upravi Mestne občine Nova Gorica ter zavodih in drugih pravnih oseb, katerih ustanoviteljica je Mestna občina Nova Gorica, ne poteka v obsegu in v skladu z zakonskimi obveznostmi o kvotnem zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami, ki jo delodajalcem nalaga Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Na tem področju vidimo dodatne možnosti zaposlovanja invalidov.

V Mestni občini Nova Gorica so možnosti zaposlovanja invalidov v primarnih panogah zanemarljive, večje možnosti obstajajo v storitvenih dejavnostih. Največ možnosti obstaja v javnih ustanovah.

Mestna občina Nova Gorica sofinancira tudi programe nacionalne aktivne politike zaposlovanja, ki jih izvaja Zavod RS za zaposlovanje, namenjeni pa so aktiviranju brezposelnih oseb, zaposlitveni rehabilitaciji in spodbujanju razvoja novih delovnih mest. Prednostne skupine oseb za vključitev v te programe so določene v vsakoletnem javnem razpisu Zavoda RS za zaposlovanje v okviru programa javnih del.

Poleg teh projektov zakon predvideva tudi zaposlitveno rehabilitacijo kot individualno načrtovano pravico invalida. Med storitve zaposlitvene rehabilitacije štejemo: svetovanje in motiviranje invalidov za njihovo aktivno vlogo, pripravo mnenj, pomoč pri sprejemanju lastne invalidnosti in seznanjanje o možnostih vključevanja v usposabljanje in delo, pomoč pri izboru ustreznih poklicnih ciljev, razvijanje socialnih spretnosti in veščin, pomoč pri iskanju ustreznega dela in drugo.

6.1. Analiza zaposlovanja invalidov v invalidskih organizacijah

Na območju Mestne občine Nova Gorica imamo štiri invalidska podjetja:

- Invalidsko podjetje Želva d. o. o. – OE Ajševica,
- Invalidsko podjetje Železniško invalidsko podjetje – OE Nova Gorica,
- Invalidsko podjetje Gostol – Goin d. o. o.,
- Invalidsko podjetje MEBLO Kovinoplastika storitve d. o. o.

Analiza mora dati usmeritev za akcijski program, ki naj bi odpiral nove možnosti glede zaposlovanja invalidov v invalidskih podjetjih preko nadomestnih kvot.

6.1.1. Invalidsko podjetje Želva d.o.o. – PE Nova Gorica

Želva je podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, ki ga je leta 1991 na predlog Zavoda RS za zaposlovanje ustanovilo SOŽITJE-Zveza društev za pomoč duševno prizadetim RS, z namenom, da bi omogočila usposabljanje in primerno zaposlitev mladostnikom z motnjami v duševnem in pogosto tudi telesnem razvoju. Osnovno poslanstvo Želve je usposabljanje in zaposlovanje invalidov in drugih težje zaposljivih oseb ter iskanje novih zaposlitvenih priložnosti zanje. Vizija podjetja pa je postati najboljšo podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov. Cilje vezane na vizijo in poslanstvo podjetja uresničujemo z učinkovitim sistemom zaposlitvene in poklicne rehabilitacije invalidov, z uspešnim usposabljanjem in zaposlovanjem oseb s posebnimi potrebami. Prizadevajo si, da so zaposleni in uporabniki storitev podjetja zadovoljni, predvsem pa, da so čim bolj prepoznavni v okoljih v katerih živijo in delajo.

V podjetju Želva svoje cilje dosegajo v različnih gospodarskih in negospodarskih dejavnostih. Negospodarske dejavnosti so:

- vodenje in varstvo pod posebnimi pogoji (VDC),
- institucionalno varstvo (bivalne enote),
- zaposlitvena in poklicna rehabilitacija ter
- programi socialne vključenosti.

Podjetje Želva ima v prijetnem okolju v stari šoli na Ajševici VDC, ki ga vsak dan obiskuje 18 oseb. Bivalni enot v Novi Gorici ni, bi pa bilo podjetje Želva pripravljeno, v kolikor bi lokalno okolje pokazalo interes, le to vzpostaviti tudi v Novi Gorici. Svoje znanje in izkušnje iz njihovih bivalnih enot Ig pri Ljubljani, Murske Sobote in Višnje gore bi z veseljem prenesli tudi v Novo Gorico.

V podjetju Želva izvajajo tudi zaposlitveno in poklicno rehabilitacijo. V Novi Gorici izvajajo le to v omejenem obsegu – storitev J – usposabljanje na konkretnem delovnem mestu v povezavi z Invalidskim podjetjem Posočje iz Tolmina. Sicer pa ima Želva polno koncesijo za izvajanje storitev zaposlitvene in poklicne rehabilitacije za območje Ljubljane, Trbovelj in Novega mesta. Izkušnje iz prejšnjih let so pokazale, da je večina invalidov, ki so se po zaključeni zaposlitveni rehabilitaciji zaposlili, zaposlitev kljub recesiji obdržalo in pri delu tudi napredovalo. Storitve zaposlitvene rehabilitacije so uporabnikom omogočile, da so se uspešno usposobili za konkretna dela s poudarkom na čim večji samostojnosti pri delu, osvajanju in utrjevanju delovnih navad ter razvijanju novih spretnosti, veščin in samozavesti.

V Novi Gorici, na Industrijski cesti 5, izvajajo tudi program socialne vključenosti, ki je namenjen tistim invalidom, ki imajo sposobnosti za delo zmanjšane do take mere, da se v rehabilitaciji niso zmogli usposobiti za delo in jim je Zavod RS za zaposlovanje po zaključeni zaposlitveni rehabilitaciji

izdal odločbo o nezaposljivosti. Namen programa socialne vključenosti je nuditi vključenim posameznikom primerno obliko zaposlitve, kjer sta delovni čas in način dela prilagojena njihovemu zdravstvenemu in psihičnemu stanju. Pri vsakemu posamezniku posebej skušajo doseči naslednje cilje: ohranjanje sposobnosti prilagajanja, omogočanje ohranjanja skrbi zase, zadovoljevanje osnovnih emocionalnih in socialnih potreb, ohranjanje delovnega interesa in učinkovitosti, ohranjanje vztrajnosti, delovne moči in vzdržljivosti, povečanje prilagoditvenih sposobnosti posameznika, samopotrjevanje in ustvarjanje pozitivne samopodobe, normalizacija ter integracija v ožje in širše okolje.

Gospodarske dejavnosti, torej dejavnosti, kjer imajo zaposleni sklenjene pogodbe o zaposlitvi v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih in za svoje delo prejemajo redno plačilo so: vrtnarsko komunalne storitve, čistilni servis, šivanje, mizarstvo, montažna dela in upravljanje stavb.

Število zaposlenih na Želvini enoti Nova Gorica se je s sprejetjem Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov povečalo, saj omenjeni zakon zavezuje delodajalce, ki zaposlujejo najmanj 20 delavcev, da morajo zaposlovati invalide v okviru določene kvote od celotnega števila vseh zaposlenih delavcev. Delodajalci, ki ne zaposlujejo invalidov pa morajo v Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov mesečno plačati prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70% minimalne plače, kar trenutno znaša 523,67 evrov za vsakega invalida, ki bi ga bil delodajalec dolžan zaposliti za izpolnitev predpisane kvote.

64. člen Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov omogoča podjetjem, ki ne zaposlujejo invalidov ali jih zaposlujejo v manjšem številu, kot imajo predpisano kvoto, da sklenejo pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem oz. zaposlitvenim centrom in se jim tako priznajo stroški dela v višini zneska 12 minimalnih plač letno za vsakega invalida, ki bi ga moral delodajalec zaposliti v okviru predpisane kvote. Z invalidskim podjetjem Želva d.o.o. enota Nova Gorica ima trenutno sklenjeno pogodbo o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpolnitev kvote 15 različnih poslovnih subjektov iz Goriške, med njimi je tudi Mestna občina Nova Gorica. Samo iz naslova nadomestne izpolnitve kvote dela v letu 2011 na Želvini enoti Nova Gorica 18 invalidnih oseb. Zavedajo se, da je na tem področju še velika tržna niša, zato želijo informirati podjetja, ki so zavezana za plačilo v Sklad o možnostih uveljavljanja nadomestne izpolnitve kvote. S tem dobi podjetje, ki bi moralo plačevati v Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, za svoj denar opravljeno neko storitev ali nov izdelek, obenem pa omogoča zaposlitev invalidni osebi.

V invalidskem podjetju Želva je bilo na dan 31.12.2010 redno zaposlenih 165 oseb, od tega 75 invalidov, kar znaša 45,45%, na Želvini Poslovni enoti Nova Gorica pa je v gospodarskih dejavnostih redno zaposlenih 31 oseb, v tako imenovanih socialnih dejavnostih pa 5 oseb. Dnevno prihaja na enoto Nova Gorica v ostale socialne dejavnosti še 29 oseb. Skupno torej 65 oseb dnevno prihaja na delo ali v programe varstva pod posebnimi pogoji. Delež invalidnih oseb med zaposlenimi v tej PE je 58%.

Povpraševanje invalidnih oseb po zaposlitvi je v Mestni občini Nova Gorica iz dneva v dan večje, zato predlagajo, da sprejme mestni svet sklep oz. priporočilo, da tako Mestna občina Nova Gorica kot tudi subjekti, katerih ustanoviteljica je Mestna občina Nova Gorica, pri vseh javnih razpisih tako male kot tudi velike vrednosti ali zgolj pri zbiranju ponudb upoštevajo 19. člen Zakona o javnem naročanju, ki pravi: » (1) Naročnik mora v primeru oddaje pridržanega javnega naročila ob izpolnjevanju vseh razpisanih pogojev izbrati ponudnika, ki izkaže status invalidskega podjetja ali zaposlitvenega centra, v skladu z določbami Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 100/05 – UPB1, v nadaljnjem besedilu: ZZRZI-UPB1) in katerega ponudbena cena oziroma ekonomsko najugodnejša ponudba ni višja kot 5% ponudbene cene najugodnejšega ponudnika, ki ni invalidsko podjetje ali zaposlitveni center, pri čemer morajo podizvajalci izpolnjevati enake pogoje iz tega člena.

(2) Če naročnik na način iz prejšnjega odstavka nadomestno izpolnjuje kvoto, mora pri tem upoštevati tudi določbe 64. člena ZZRZI-UPB1.

(3) Naročnik, ki namerava oddati javno naročilo po tem členu, je to dolžan navesti v objavi javnega naročila in v razpisni dokumentaciji.«

Prav tako predlagajo, da mestni svet sprejme sklep, da se v okviru naročanja del ali storitev manjše vrednosti, rezervira določena dela oz. storitve, ki jih invalidi lahko opravljajo in se taka dela oz. storitve naroča izključno invalidskim podjetjem oz. zaposlitvenim centrom.

Glede na to, da v Mestni občini Nova Gorica ni zaposlitvenega centra predlagajo mestnemu svetu, da sprejme sklep o podpori za ustanovitev zaposlitvenega centra. V Invalidskem podjetju Želva enota Nova Gorica imajo poslovne prostore, ki so prilagojeni za zaposlitev invalidnih oseb, saj imajo na Industrijski cesti 5 lepo urejene prostore z vso potrebno infrastrukturo tudi za gibalno ovirane osebe. S skupnimi močmi bi bilo potrebno poiskati primerno delo, ki bi ga invalidne osebe lahko opravljale, saj

gre v tej obliki zaposlitve za redno zaposlene osebe, ki redno prejemajo osebni dohodek in je dandanes težko pridobiti delo, ki bi bilo dovolj plačano za plačilo stroškov dela.

V invalidskem podjetju Želva podpirajo projekt, da Nova Gorica pridobi naziv Invalidom prijazno mesto iz več razlogov:

- Mestni svet Mestne občine Nova Gorica je podprl Invalidsko podjetje Želva pri prizadevanjih, da tudi invalidska podjetja lahko sodelujejo pri razpisih za pridobitev koncesij za urejanje okolja,
- Mestna občina Nova Gorica oddaja invalidskemu podjetju v najem prostore v stari šoli na Ajševici, kjer ima Želva svojo enoto Varstveno delovnega centra za 18 uporabnikov,
- župan Mestne občine Nova Gorica, g. Matej Arčon, in podžupan, g. Tomaž Slokar, podpirata delo in zaposlovanje invalidov, saj sta v tem kratkem času županovanja večkrat obiskala Invalidsko podjetje Želva d.o.o. – PE Nova Gorica in se pogovorila z invalidi o njihovem delu,
- Mestna občina Nova Gorica ima z Želvo sklenjeno pogodbo o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpolnitev kvote,
- služba za zaščito in reševanje v Mestni občini Nova Gorica omogoča podjetju Želva enakovredno sodelovanje v akcijah civilne zaščite in reševanja ob naravnih ujmah.

6.2. Analiza delovanja izvajalcev poklicne rehabilitacije za invalide, ki imajo koncesijo od države

Z anketo je nosilec priprave analize pridobil podatke, koliko invalidov je vključenih v program poklicne rehabilitacije glede na vrsto telesnih okvar v letih 2007, 2008, 2009, 2010 (koliko invalidov se je dejansko zaposlilo po izvedbi poklicne rehabilitacije):

- invalidsko podjetje Posočje
- podjetje Racio (Celje)

V lokalni skupnosti ni podjetja s koncesijo za poklicno rehabilitacijo, ki bi imela sedež oziroma predstavništvo v Mestni občini Nova Gorica. Večina invalidov v Mestni občini Nova Gorica, ki jim je priznana pravica iz poklicne rehabilitacije, je vezanih na vsakodnevne prevoze v Tolmin. Tudi prisotnost podjetja s koncesijo na področju poklicne rehabilitacije pri delodajalcih na Goriškem je neprepoznava, kar predstavlja ključni element uspešne poklicne rehabilitacije posameznega invalida – končna zaposlitev.

Koncesijo za zaposlitveno rehabilitacijo gluhih in naglušnih oseb ima podjetje Racio (Celje). V kolikor se v Mestni občini Nova Gorica pojavi brezposelna gluha ali naglušna oseba, vstopi Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske v kontakt z njimi.

6.2.1. INVALIDSKO PODJETJE POSOČJE d.o.o.

IP Posočje d.o.o. je kapitalska družba z omejeno odgovornostjo. Status invalidskega podjetja ima od 25.1.2000 dalje. Postavljena programska izhodišča ustanoviteljev družbe opredeljujejo IP Posočje kot invalidsko podjetje, ki v lokalnem prostoru zgornjega Posočja sistematično in z ustreznimi strokovnimi resursi rešuje problematiko usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb. Uresničevanje zaposlovanja pomeni, da mora družba kontinuirano zagotavljati in odpirati primerna delovna mesta, ki so ustrezna za zaposlitev invalidnih oseb. Usposabljanje je povezano z ustrežno strokovno obravnavo pri integraciji in reintegraciji invalidov v delovno okolje (zaposlitvena in poklicna rehabilitacija, ki pomagata ljudem s prizadetostmi, da pridobijo oz. obdržijo zaposlitev ter da napredujejo v svoji poklicni karieri).

Dejavnost družbe je bila v začetnem obdobju vezana zgolj na storitve dela za družbe ustanoviteljice IP Posočje, kasneje pa je dala prednost postopnemu osamosvajanju nekaterih programov, ki bi bili primerni za delo invalidov.

Poslovanje IP Posočje d.o.o. zaobjema naslednja področja:

- proizvodnja in prodaja sveč (parafinske, steklene, elektronske),
- dejavnost pakiranja čokolade in čokoladnih izdelkov,
- etiketiranje izdelkov za prehrambeno industrijo,
- zeleni program (urejanje zelenih površin),
- čiščenje objektov in okolice,
- trgovina na drobno,
- izvajanje kooperacijskih storitev,
- dejavnost zaposlitvene rehabilitacije, za kar smo po odločbi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, pridobili koncesijo in
- program socialne vključenosti, za kar smo po odločbi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, pridobili koncesijo.

Od 104 zaposlenih na dan 31.7. 2011, IP Posočje d.o.o. zaposluje 48 invalidov. Struktura v delo vključenih invalidov je naslednja:

- 24 je delovnih invalidov, in sicer od tega 2 delovna invalida II. kategorije invalidnosti in 23 delovnih invalidov III. kategorije invalidnosti,
- 6 zaposlenih je kategoriziranih mladostnikov z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju in
- 18 delavcev je invalidov po ZZRZI in ZUZIO.

Za izvajanje zaposlitvene rehabilitacije je IP Posočje d.o.o. s strani MDDSZ prejelo prvič koncesijo leta 2006, ko so storitve izvajali v obsegu 0,25 strokovnega tima, leta 2010 pa so pridobili koncesijo za izvajanje storitev ZR v obsegu 0,60 strokovnega tima. Trenutno so edini izvajalec zaposlitvene rehabilitacije za območje ZRS za zaposlovanje Nova Gorica, s sedežem v lokalnem okolju.

Večino dejavnosti strokovni tim izvaja na sedežu družbe, v Poljubinju. Za invalidne osebe, ki imajo bivališče v Novi Gorici in Ajdovščini ter okolici, pa storitve ZR izvajajo tudi na lokaciji Volčja Draga, kjer imajo za to ustrezne prostore.

V letih 2008, 2009 in 2010 je bilo v različne storitve zaposlitvene rehabilitacije vključenih skupno 68 različnih oseb. Od tega ima 13 oseb stalno bivališče v Novi Gorici ali Solkanu, 5 v Šempetru ali Vrtojbi, 5 oseb je iz različnih krajev v Goriških Brdih, 1 oseba je iz Mirna, 1 oseba iz Kostanjevice, 1 oseba iz Trnovega pri Novi Gorici, 1 oseba iz Prvačine, 17 oseb ima bivališče v Ajdovščini ali ožji okolici, 4 osebe živijo v Ozeljanu, Črničah in Šempasu, 2 osebi v Vipavi, 11 oseb v Tolminu in ožji okolici, 4 osebe v Kanalu in 3 osebe v Kobaridu in okolici.

To so različne osebe, ki so v postopku predhodnega ocenjevanja pridobile status invalidne osebe in pravico do zaposlitvene rehabilitacije. V okviru zaposlitvene rehabilitacije se je ali se še vedno usposablja na konkretnih delovnih mestih, pri različnih delodajalcih, več kot polovica ocenjenih rehabilitantov. Od teh se je po zaključeni ZR ali že med procesom uspelo zaposliti 11 invalidom. Poleg teh so se trije vključili v različne socialno varstvene zavode, eden v program socialne vključenosti, trije pa na vključitev v program socialne vključenosti še čakajo.

V IP Posočje ocenjujejo, da je nadomestna izpolnitev kvote dober in učinkovit ukrep, ki je invalidskim podjetjem v pomoč predvsem pri pridobivanju dela. Realizacija nadomestne kvote v čistih prihodkih od prodaje, je v letu 2010 v IP Posočje d.o.o., znašala 23,27%. IP Posočje d.o.o. je v letu 2010 sklenilo pogodbe o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpolnitev kvote z enajstimi podjetji.

IP Posočje d.o.o. svoje poslanstvo vidi prav v usposabljanju in zaposlovanju invalidnih in težje zaposljivih oseb. V podjetju nenehno iščejo in uvajajo programe, ki so primerni tudi za delo težje oviranih oseb. Vključevanje v delovno in socialno sredino poskušajo omogočati čim večjemu krogu ranljivih skupin.

6.3. Analiza aktivnosti invalidskih organizacij na področju spodbujanja zaposlovanja invalidov v Mestni občini Nova Gorica

V okviru spodbujanja zaposlovanja invalidov delujejo v vseh reprezentativnih invalidskih organizacijah na lokalnem nivoju informativne pisarne, ki so namenjene tako delodajalcem kot tudi invalidom. V zadnjih štirih letih sta bila v Mestni občini Nova Gorica v okviru zaposlitvenih spodbud za invalide izvedena dva odmevna projekta »Oder za vse« in projekt »Informatika – delo je sreča za invalida«, v katera je bilo vključenih preko 90 invalidov iz reprezentativnih invalidskih organizacij (invalidi z gibalnimi in senzoričnimi omejitvami). S tema dvema projektoma, ki sta bila financirana iz Ministrstva za kulturo in iz Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, se je povečala zaposljivost brezposelnim invalidom in se je pomagalo ohraniti delovna mesta zaposlenim invalidom.

V Mestni občini Nova Gorica obstajajo možnosti zaposlovanja invalidov tako v strokovnih službah Mestne občine Nova Gorica kot tudi v javnih podjetjih s 100% lastništvom Mestne občine Nova Gorica s ciljem izpolnjevanja zaposlitvenih kvot za invalide oziroma izpolnjevanja nadomestnih kvot preko invalidskih podjetij.

V Mestni občini Nova Gorica je tudi veliko možnosti zaposlovanja invalidov v okviru socialnih podjetij, ki pa morajo biti podprta z ustreznimi spodbudami - strokovna pomoč, podprta z javnimi razpisi, ki jih nudi Agencija za regionalni razvoj Severne Primorske in Evropski skladi oziroma Ministrstva.

Zavedati se je potrebno, da zaposlitev bodisi na rednem trgu dela, bodisi v invalidskem podjetju ali zaposlitvenem centru, za invalida pomeni priložnost, da s svojim znanjem in izkušnjami ustvarja in oblikuje ekonomsko »podobo« lokalnega okolja in hkrati krepi svojo samozavest in dostojanstvo (Hočevar 2009, str. 50).

7. MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

Na osnovi Zakona o socialnem varstvu se iz proračuna RS zagotavljajo sredstva za denarne socialne pomoči tistim posameznikom, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti sami, in sicer zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Poleg denarnih socialnih pomoči, ki jih je po zakonu dolžna zagotavljati država, se je za pomoč najšibkejšim občankam in občanom zavezala tudi Mestna občina Nova Gorica. Na osnovi Odloka o denarnih socialnih pomočeh v Mestni občini Nova Gorica iz proračuna zagotavlja sredstva za denarne pomoči, namenjene občanom, torej tudi osebam s posebnimi potrebami, ki so brez lastnega dohodka ali pa z njim ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po Zakonu o socialnem varstvu oz. ga presegajo v določenih odstotkih.

Aktivna država mora razvijati sisteme socialne zaščite, ki spodbujajo dostop do zaposlitve in na ta način predstavljajo vključenost kot vrednoto.

V Mestni občini Nova Gorica skrbijo za materialno varnost invalidov naslednje institucije:

- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje z nadomestili za čas čakanja na delo,
- Center za socialno delo z denarnimi, socialnimi pomočmi in izrednimi pomočmi,
- Mestna občina Nova Gorica s subvencijami stanarin, komunalnimi subvencijami in enkratnimi pomočmi,
- Rdeči križ s pomočmi v denarni in materialni obliki, letovanjem otrok iz socialno ogroženih družin ipd.,
- Karitas z denarnimi in materialnimi pomočmi,
- humanitarne organizacije s pomočmi v različnih oblikah in
- invalidske organizacije v okviru izvajanja posebnih socialnih programov.

Center za socialno delo Nova Gorica je javni zavod, ki v skladu z zakoni in podzakonskimi predpisi opravlja javna pooblastila in svetovalno delo s področja socialnega varstva ter Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih za prebivalce UE Nova Gorica.

Invalidom je potrebno zagotoviti ustrezno življenjsko raven, finančno pomoč in socialno varnost.

Center za socialno delo Nova Gorica v okviru svojih zakonskih pristojnosti nastopa kot izvajalec socialnovarstvenih storitev. Navedene pravice se uveljavljajo po načelu enake dostopnosti in proste izbire:

- prva socialna pomoč (pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi stiske in težave, ocena možnih rešitev, pregled možnih storitev in dajatev, ki jih oseba lahko pridobi),
- osebna pomoč (svetovanje in vodenje kot podpora posamezniku, da razvije, ohrani in izboljša svoje socialne zmožnosti),
- pomoč družini (pomoč na domu, svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani, skrbi za otroke ter v drugih primerih, ko se s tem nadomesti institucionalno varstvo, socialni servis; pomoč pri hišnih in gospodinjskih opravilih, bolezni, invalidnosti, starosti itd.),
- institucionalno varstvo (v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki, s katerim se upravičencu nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti za bivanje, prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo), pod določenimi pogoji si lahko upravičenec namesto institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika),
- vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji (celovita skrb za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, oblike dela, ki omogočajo ohranjanje znanj in razvoj novih spretnosti) in
- pomoč delavcem.

Osebe s posebnimi potrebami imajo v okviru Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb tudi pravico do nadomestila za invalidnost in dodatka za tujo nego in pomoč, pravico do tolmača za znakovni jezik in vavčerje ter pravico do storitev socialne oskrbe.

Domovi za starejše in posebni socialno varstveni zavodi za odrasle na območju Mestne občine Nova Gorica poleg osnovne storitve **institucionalnega varstva** ponujajo tudi nekatere nove možnosti, ki odgovarjajo na specifične potrebe starejšega človeka ali invalida v smislu priprave okolja, družine in posameznika na starost, odpiranja storitev varovanih stanovanj, izvajanja pomoči na domu in omogočanja dnevnega varstva.

Varstveno delovni center v Mestni občini Nova Gorica z organizirano skrbjo, vodenjem in varstvom ter zaposlitvijo pod posebnimi pogoji odraslim telesno in duševno prizadetim osebam, omogoča ohranjanje pridobljenih znanj ter razvoj novih sposobnosti v neposredni bližini doma. S tem se ohranja nenadomestljiva vloga družine v smeri čustvene opore in ohranjanja občutka varnosti. Za potrebe celodnevnega varstva odpirajo bivalne skupnosti.

Humanitarne organizacije (Rdeči križ, Karitas itd.) s svojimi programi na eni strani pomagajo pri premagovanju nepredvidenih materialnih stisk na drugi strani pa posameznike opremljajo z uporabnimi znanji in veščinami ter krepijo prostovoljstvo kot obliko sobivanja. Invalidske organizacije, humanitarne organizacije in uporabniška združenja (ZDIS, Sožitje, Šent idr.) pa predstavljajo nezamenljivi dejavnik, ki s posebnimi socialnovarstvenimi programi vsak zase odgovarjajo na specifične potrebe posameznikov in skupin občanov.

Invalidske organizacije imajo v okviru izvajanja posebnih socialnih programov, ki se financirajo iz javnih razpisov Mestne občine Nova Gorica, fundacije FIHO, lastnih sredstev, sredstev donacij in sponzorskih sredstev, vzpostavljeno laično socialno mrežo samopomoči med invalidi.

8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

Veliko posameznikov s posebnimi potrebami je odrinjenih na rob družbe, živijo tudi brez pripadajočih pravic in zadovoljenih osnovnih potreb. Nekateri so zaradi oviranosti izpostavljeni različnim vrstam diskriminacij (npr.: odvzem volilne pravice, omejitev pravice do partnerstva in zakonske zveze, dostojne plače ipd.), nemalokrat tudi zlorabam (npr.: izpostavljenost različnim oblikam nasilja, prisilno beračenje idr.).

Mestna občina Nova Gorica skupaj z lokalnimi društvi, predvsem z društvi reprezentativnih invalidskih organizacij, razrešuje nastale probleme, vzpodbuja družinsko življenje in spoštuje osebno integriteto občanov z zagotavljanjem celotnega sistema ukrepov, razvidnih iz ostalih točk, preko katerih je ljudem z različnimi oblikami oviranosti zagotovljena raznovrstna podpora pri aktivnem vključevanju v vsakdanje življenje.

Materialna ogroženost postane ena najbolj izrazitih težav v primerih, ko starši prevzamejo celotno skrb za svoje (odrasle) otroke s posebnimi potrebami. To velja predvsem za starejše – upokojence, ki so zaradi skrbi za svojega otroka opustili delo in zaradi nedopolnjene delovne dobe prejemajo nizke pokojnine, v vsakdanjem življenju pa imajo višje stroške od običajnih. Osnovna zaščita tem družinam je sicer zagotovljena, ni pa dovolj sistematično in razvojno naravnana, podpore so razdrobljene in niso poenotene (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, Ur.l. RS, št. 110/2006-UPB2, 10/2008; Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, Ur.l. RS, št. 41/1983).

Polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb ima pravico do izbire družinskega pomočnika. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete invalidov se zagotavlja tudi s financiranjem družinskega pomočnika (vključuje izbiro kje, s kom in kako živeti). Po spremembi Zakona o socialnem varstvu postaja pravica do družinskega pomočnika težje dosegljiva.

Z denarno socialno pomočjo se upravičencu zagotavlja sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb, ki omogoča preživetje. Kdor nima dovolj lastnih sredstev za preživetje sebe in svoje družine ima pravico do denarne socialne pomoči.

Storitev socialne oskrbe je socialno varstvena storitev, ki je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in uslug, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Pomoč družini na domu se je dokazala kot pomembna oblika pomoči v bivalnem okolju, ki bistveno prispeva k višji kakovosti življenja najbolj ranljivih skupin prebivalstva, zlasti starejših in invalidnih oseb. Gre za socialno varstveno storitev, ki omogoča uporabnikom, da z ustrezno organizirano pomočjo ostanejo doma.

CPD Klas (Center za pomoč na domu Klas) zagotavlja storitve pomoči na domu v Mestni občini Nova Gorica 7 dni v tednu od 6:00 do predvidoma 22:00 ure. Storitve izvajajo strokovno usposobljene socialne oskrbovalke in oskrbovalci v skladu z etičnimi načeli izvajalcev storitev v socialnem varstvu. Glede na izkazane potrebe po širitvi zagotavljanja storitev pomoči na domu bo potrebno načrtovati skupaj z lokalno skupnostjo širitev časovnega obsega, in sicer na več dni v tednu in daljši čas v dnevu.

Izvajanje storitve se prične na zahtevo upravičenca ali njegovega zakonitega zastopnika. Pred začetkom izvajanja storitve vodja centra za pomoč na domu, ob njegovi upravičenosti in v skladu z željami in potrebami upravičenca, sklene *Dogovor o izvajanju storitve*. V dogovoru o izvajanju storitve je zabeležen obseg, vrsta, trajanje in način izvajanja storitve ter medsebojne obveznosti upravičenca in izvajalca storitve. S sklenitvijo dogovora in pričetkom izvajanja storitve pomoč na domu uporabnik storitve prevzame tudi obveznost plačila prispevka, ki ga potrdi občina.

Storitve socialne oskrbe na domu se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in obsega:

- gospodinjsko pomoč (GP), kamor sodijo: prinašanje pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnih prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora,
- pomoč pri vzdrževanju osebne higiene (POH), kamor sodijo: pomoč pri osnovni negi, pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, pomoč pri kopanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov,

- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (POSS), kamor sodijo: vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, družabništvo, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo.

V okviru storitve »prinašanje enega pripravljenelega toplega obroka hrane« se dostavlja topel obrok hrane na dom starejšim, bolnim in invalidnim osebam.

Poleg vsega naštetega pa se nekaterim upravičenim posameznikom nudi tudi celodnevno telefonsko varovanje na daljavo. Upravičenci do te storitve varovanja na daljavo so tiste starejše in invalidne osebe ter kronično bolne osebe, ki jim preostale psihofizične sposobnosti omogočajo, da ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje ter lahko funkcionirajo v domačem, znanem bivalnem okolju. Osebam vključenih v to pomoč se povečuje občutek varnosti. Občutek varnosti je primarna in najpomembnejša komponenta, saj se uporabniki zavedajo, da je v vsakem trenutku z njimi oseba, ki jim bo po najhitrejši poti poskrbela za pomoč. Hkrati pa se omogoča kvalitetnejše bivanje v svojem domačem okolju.

Storitev je trenutno omogočena občanom Mestne občine Nova Gorica, ki to storitev tudi sofinancira. Storitev celodnevnega telefonskega varovanja na daljavo so prevzeli in izvajajo za stanovalce oskrbovanih stanovanj na Gortanovi ulici 6, v Novi Gorici.

Uporabniki so s tovrstno storitvijo zadovoljni. Storitev zadovoljuje občutek varnosti, je pa tudi pomembna pri ohranjanju socialnih stikov. To pomeni, da marsikdo, ki je vključen v sistem telefonskega varovanja na daljavo nima nikogar od ožjih svojcev in mu operaterji na CPD Klas pomenijo vez z zunanjim svetom in del nadomestne družine.

9. SKRB ZA ZDRAVJE

V skladu z zakonodajo Mestna občina Nova Gorica zagotavlja in spremlja delovanje primarnega zdravstvenega varstva, ki zajema zdravstveno dejavnost splošne medicine, otroškega, šolskega in mladinskega zdravstvenega zdravstva, zdravstveno varstvo žensk, zobozdravstvo otrok, mladine in odraslih, ortodontijo, patronažno službo in fizioterapijo ter lekarniško dejavnost.

Mestna občina Nova Gorica je soustanoviteljica javnih zavodov Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica, Zdravstveni dom Zobozdravstveno varstvo Nova Gorica in Goriška lekarna Nova Gorica.

Sodelovanje občine pri zdravstvenem varstvu sestoji iz:

- sofinanciranja investicij,
- podeljevanja koncesij izvajalcem zdravstvenih dejavnosti,
- sofinanciranja posameznih programov.

Dosedanje aktivnosti Zavoda za zdravstveno varstvo Nova Gorica na področju zdravstva:

- izobraževanje na vseh nivojih (tako samega zdravstvenega osebja kot mladih v VVO, šolah, starejših itd.),
- razne delavnice za ogrožene skupine (delavnice za ogrožene skupine s prekomerno telesno težo, diabetesom itd.),
- izobraževalne oddaje iz zdravstva 1 krat tedensko preko lokalnega radia ali TV,
- test hoje – ocena vzdržljivosti,
- pomoč patronažne službe na domu, tudi invalidnim osebam.

Dostopnost v Zdravstvenem domu Osnovno varstvo Nova Gorica je urejena z dvigalom.

V neposredni bližini, v Šempetru pri Gorici, deluje Splošna bolnišnica dr. Franca Derganca, tako da je v primeru hujših težav za osebe s posebnimi potrebami lahko vedno takoj poskrbljeno.

Dom upokojencev Nova Gorica nudi nastanitev in vso potrebno zdravstveno oskrbo nepokretnim, težjim invalidom in starejšim občanom.

V dom ostarelih prihaja trikrat tedensko zdravnica splošne medicine. Ta poskrbi za preventivo in kurativno zdravstveno varstvo starejših in invalidov. Enkrat mesečno prihaja tudi specialistka

psihiatrije ter po potrebi zdravnik specialist interne medicine. Pojavlja pa se tudi potreba po obiskih fiziatra. V okviru svojega programa dela nudijo tudi pomoč na domu, dostavo prehrane na domu in dnevno varstvo.

K skrbi za zdravje in dobro počutje invalidov prispevajo tudi najrazličnejša društva. Iz dopisov društev invalidov, ki so jih posredovali Svetu za invalide ni dovolj pojasnjeno, kakšne aktivnosti izvajajo društva za zdravo življenje in dobro počutje invalidov. Znano je, da nekatera društva organizirajo izlete v naravo, predavanja o zdravem življenju ter pohode in veliko športnih dejavnosti.

Priporočljivo je, da Športna zveza in Zavod za šport organizirata v Mestni občini Nova Gorica več lokalnih športnih prireditev, primernih tudi za težje invalide ter zagotovita več vadbenih terminov v športnih objektih, ki jih uporabljajo invalidi.

Ker nekatera društva nimajo dovolj zainteresiranih invalidov, da bi bilo smiselno organizirati samostojno vadbo, je smiselno združevanje vadb (seveda ob upoštevanju specifične vrste invalidov, ki potrebujejo čisto posebne oblike vadbe) v okviru »Športnega društva Invalid – Nova Gorica«.

Tudi o morebitnih težavah pri zdravstveni oskrbi in pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega varstva ni bistvenih pripomb. Nekaterim kroničnim bolnikom, ki potrebujejo stalno terapijo, prevažanje v oddaljene zdravstvene centre predstavlja hud problem. Hvalevredno je prizadevanje za ustrezno opremljanje odročnih ambulant. Omenjene so predvsem arhitekturne ovire. Invalidi, težje duševno prizadeti, težje pokretni in ostareli potrebujejo tudi spremstvo, zaradi česar bi jim bilo potrebno zagotoviti prednost ob sprejemu v ambulanto.

Med pobudami Društva Paraplegikov Severne Primorske je najti tudi potrebo po javnih sanitarijah. Ta problem rešujejo v mestu nekatere ustanove, ki imajo sanitarije v pritličju in prost dostop do njih.

Društva se v okviru svojih programov trudijo ohranjati zdravje tako, da preprečujejo, zmanjšujejo in odpravljajo posledice bolezni, okvar in invalidnosti. Predstavniki društev, ki izvajajo programe pomoči in podpore za osebe s posebnimi potrebami si želijo, da bi zdravstveno osebje in institucije nasploh znale bolje poskrbeti tudi za osebe s poškodbami vida oziroma slepe ter za osebe z okvarami sluha oziroma gluhe s pomočjo znakovnega jezika za gluhe.

Skladno s temeljnimi standardi za invalide s senzoričnimi omejitvami sluha bi morali čakalnice ambulant postopno opremiti s svetlobnimi displeji, ki bi invalidom omogočili sprotno odzivanje. Pri naročanju predstavlja hendikep komunikacija zvočnega sprejemanja in oddajanja težko oviro, ki pa bi jo lahko razreševali s komunikacijo prek SMS sporočilnega sistema, faksa in elektronske pošte. Invalidske organizacije lahko preko svojih posebnih izobraževalnih programov poskrbijo za višji nivo računalniškega opismenjevanja invalidov.

V teh nepredvidljivih časih je želja, da se standard in pravice iz zdravstvenega varstva ne bodo zmanjšale.

10. KULTURA

Osebe s posebnimi potrebami imajo številna umetniška nagnjenja in sposobnosti, s katerimi bogatijo sebe in širšo skupnost, v kateri živijo, država oziroma lokalne skupnosti pa so tiste, ki so dolžne osebam s posebnimi potrebami zagotavljati takšne zmožnosti, da se na področju kulture udeležujejo kot ustvarjalci in kot uporabniki kulturnih dobrin. Tako torej je potrebno osebam s posebnimi potrebami zagotoviti enakopravno vključenost, pa tudi sodelovanje pri različnih kulturnih dejavnostih (povzeto po Hočevar 2009, str. 66).

Mesto Nova Gorica ima široko kulturno ponudbo, ki osebam s posebnimi potrebami ni v celoti dostopna. Ponekod so arhitekturne in komunikacijske ovire. Do nekaterih kulturnih ustanov invalidi z invalidskimi vozički nimajo dostopa oz. imajo zaradi požarne varnosti zelo omejen dostop. V muzeju in v galerijah, na primer, ni posebnih naprav za slušne opise eksponatov, s katerimi bi se osebe z okvaro sluha lahko same odpravile po muzeju. V SNG Nova Gorica ni indukcijskih zank za osebe z okvaro sluha. V vsaki dvorani lahko sprejmejo največ dva invalida na vozičku na predstavo.

Reprezentativne invalidske organizacije (društva) na lokalnem nivoju v okviru posebnih socialnih programov vključujejo invalide v aktivnosti s področja zborovskega petja, gledaliških skupin, digitalne fotografije, ročnih del, umetniških del (slikanje na platno, obdelava kamna in lesa....). Za promocijo ustvarjalnosti invalidov na področju kulture organizirajo lokalne invalidske organizacije razstave. Mestna občina Nova Gorica omogoča invalidnim umetnikom brezplačno razstavljanje v avli občine. Invalidom z območja Mestne občine Nova Gorica omogočajo lokalne invalidske organizacije predstavitev – nastope na festivalu invalidskih pevskih zborov.

S ciljem izboljšanja dostopnosti invalidov do kulturnih prireditev (glasbene in gledališke), organizira Medobčinsko društvo invalidov Goriške prevoze na prireditve tudi za najtežje invalide. Za invalide na socialnem robu omogoča tudi ogled gledaliških in glasbenih prireditev s prenosljivimi letnimi abonmaji, ki se financirajo preko posebnih socialnih programov.

Iz ankete, ki jo je nosilec priprave analize izvedel med petimi invalidskimi organizacijami (Medobčinsko društvo invalidov Goriške, Društvo paraplegikov Severne Primorske, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica, Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske in Društvo vojnih invalidov Severne Primorske), so razvidne naslednje ugotovitve: v vseh petih društvih je

aktivno vključenih v kulturne programe (gledališke skupine, pevski zbori, ustvarjanje umetniških slik, ročna dela, fotografije kiparstva, glasbe in plesa) 192 invalidov; finančno pomoč pri obiskih kulturnih prireditev organizirajo v vseh petih društvih; glede na težo telesnih okvar zagotavljajo spremstvo v treh društvih.

11. ŠPORT IN REKREACIJA

Šport, športno udejstvovanje in rekreacija preprečujejo nastanek številnih bolezni, ki lahko nastanejo zaradi določene oviranosti posameznika, obenem pa lahko mnogim predstavljajo eno izmed oblik rehabilitacije.

Reprezentativne invalidske organizacije na športnem področju v okviru nacionalnih zvez razvijajo predvsem naslednje panoge: športni ribolov, kegljanje, bowling, balinanje, šah, pohodništvo, orientacijski tek, pikado, streljanje, odbojko (sede in na mivki), atletiko, plavanje, smučanje, showdown, tek na smučeh,... Bele lise pa obstajajo na področju košarke za invalide na vozičku in namiznega tenisa. Društva izvajajo športne dejavnosti glede na zanimanje članstva.

Na področju Mestne občine Nova Gorica potekajo mnoge športne dejavnosti, pa tudi priprave nekaterih najboljših športnikov s posebnimi potrebami za najrazličnejša mednarodna tekmovanja, kot so evropska in svetovna prvenstva, specialna olimpijada in paraolimpijske igre. Najodmevnejše uspehe na področju vrhunškega športa (udeležba na paraolimpijskih igrah) so športniki-invalidi dosegli v ekipnem športu »odbojka sede« in v »plavanju«.

Mestna občina Nova Gorica se trudi, da bi uredila vse potrebno za lažjo dostopnost športnih objektov (telovadnic, bazena in stadiona) uporabnikom invalidskih vozičkov za njihovo rekreativno vadbo. Trudi se tudi, da bi na več mestih omogočila fizičen dostop osebam s posebnimi potrebami. Poleg tega se tudi zaveda, da notranjost športnih objektov pogosto ni prilagojena, in sicer gre predvsem za neprimerno dostopne sanitarije, neustrezno opremo in pomanjkanje ustrezno izobraženega kadra za vodenje oziroma spremljanje vadbe oseb s posebnimi potrebami.

Osebe z okvarami sluha pa se lahko še najlažje poslužujejo vsega, kar športni objekti ponujajo. Bistveno slabše pogoje pa imajo kot gledalci, saj poteka športnih dogodkov ne morejo spremljati preko komentatorja.

Pogoji za razvijanje tekmovalnega športa invalidov na lokalnem nivoju so nezadostni tako s pozicije zadostno usposobljenega trenerskega kadra, kot tudi zagotavljanje prostorskih pogojev in v tej povezavi zagotavljanje financiranja najema prostorov. Možne rešitve se kažejo v smeri tesnejšega sodelovanja z Zvezo za šport invalidov Slovenije, ki ima večje možnosti zagotavljanja strokovnega

trenerskega kadra. Brezplačno koriščenje športnih objektov se kaže v iskanju terminov, ko so športni objekti nezasedeni – prosti termini. Športne panoge, za katere je v invalidskih organizacijah posamično premalo interesa, pa naj se združuje v okviru Športnega društva Invalid.

12. VERA IN DUHOVNA OSKRBA

V Mestni občini Nova Gorica, kot tudi v večini občin v Sloveniji, prevladuje krščanska vera. Načeloma je dobro poskrbljeno za osebe s posebnimi potrebami, ki se udeležujejo v verskih aktivnostih.

Objekti, v katerih potekajo verski obredi so večinoma arhitekturno dostopni, medtem ko velik problem predstavljajo komunikacijske ovire. Ni še namreč urejeno, da bi verski aktivnosti prisostvovali gluhi in naglušni ter preko tolmača spremljali obred.

Prilagojene verske obrede za osebe z intelektualnimi omejitvami izvaja t. i. gibaje »Vera in Luč«, in sicer na celotnem območju Slovenije. V Sloveniji deluje Krščansko bratstvo bolnikov in invalidov, ki ima svoj sedež v Zaplani. V Bratstvu prostovoljci po svojih najboljših spoznanjih in močeh nudijo občasno primerno pomoč bolnim ali invalidom zato, da skupaj z njimi odstranijo predsodek, oviro, težavo, ki jo sicer bolniki in invalidi sami ne zmorejo. Enkrat letno imajo člani Bratstva srečanje tudi v Mestni občini Nova Gorica.

12.1. Pregled stanja paliativne oskrbe v Mestni občini Nova Gorica

Paliativna oskrba je v Mestni občini Nova Gorica urejena v Splošni bolnišnici Dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici, v Domu upokojencev na Gregorčičevi ulici, v Domu upokojencev Gradišče v Gradišču nad Prvačino ter v Varstveno delovnem centru.

12.2. Pregled stanja po cerkvenih ustanovah v Mestni občini Nova Gorica

V večini cerkva v Mestni občini Nova Gorica bi lahko z montažnimi klančinami premostili arhitektonske ovire (pragovi vrat v sakralni objekt). Dostopnost do sakralnih prostorov imajo urejeno na Sveti Gori - Svetogorska Mati Božja in v župnijski cerkvi sv. Danijela v Dornberku. Najtežje rešljiv problem pa predstavlja župnijska cerkev sv. Urha v Braniku, ki ga je nemogoče urediti za samostojni dostop oseb z gibalnimi omejitvami.

13. VKLJUČEVANJE INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE UKREPOV OBČINE ZA POLNO VKLJUČENOST OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI

Lokalna skupnost se skladno s svojo odgovornostjo kot temeljna samoupravna skupnost trudi odzivati na potrebe in interese oseb z invalidnostjo, skuša ustvarjati pogoje in možnosti za njihovo socialno vključenost in nediskriminacijo, povezati vse dejavnike v prostoru za usklajeno delovanje ter se tako odzivati in prispevati k uresničevanju Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov (povzeto po Hočevar 2009, str. 82).

V Mestni občini Nova Gorica se invalidi vključujejo v oblikovanje politike in načrtovanje invalidskega varstva skozi javno obravnavo predlogov dokumentov občine (proračuni, odloki, pravilniki itd.).

Svoje želje in interese lahko predstavijo v okviru krajevnih skupnosti kot člani društev in drugih organizacij.

V Mestni občini Nova Gorica je ustanovljen Svet za invalide Mestne občine Nova Gorica. Svet sestavljajo predstavniki invalidskih organizacij. Predstavniki Sveta za invalide je vabljen na seje mestnega sveta, kadar je na dnevnem redu seja povezana z aktualno problematiko. Svet za invalide naj bi dajal pobude povezane s področjem, ki se tiče invalidnosti mestnemu svetu.

V oblikovanje invalidske politike sodi tudi prilagoditev volišč. Pri volitvah obstaja na območju Mestne občine Nova Gorica volišče prilagojeno invalidom, kar jim omogoča, da lahko sodelujejo pri oblikovanju politike. Volišče je prilagojeno gibalno oviranim in slepim.

Predstavniki invalidskih organizacij sodelujejo pri projektu za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«, kjer sodelujejo pri pripravi akcijskega načrta. Predstavniki invalidov sodelujejo tudi v svetu občine za varnost in preventivo v prometu.

14. AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC OSEB Z OVIRANOSTMI

Mestna občina Nova Gorica si prizadeva za zagotavljanje ugodnih razmer za vsestransko dobrobit vseh njenih občanov, posebno skrb pa namenja načrtovanju in izvajanju nalog ter iskanju rešitev za tiste občane, ki so zaradi različnih življenjskih okoliščin ogroženi (občani z raznovrstnimi oblikami oviranosti, materialno ogroženi občani, ženske in otroci, ki doživljajo nasilje, starejši občani ipd.).

Na Mestni občini Nova Gorica so posamezne naloge razdeljene po pristojnih oddelkih. Lokalne skupnosti so z državnimi predpisi zavezane k izpolnjevanju zakonskih obveznosti, posamezna področja pa so urejena še z ustreznimi občinskimi akti (odloki, pravilniki,...).

14.1. ODDELEK ZA OKOLJE IN PROSTOR

Izguba ali poslabšanje vida in sluha, gibalne ovire in druge omejitve niso težave le invalidnih oseb, pač tudi starejših ljudi, katerih število se iz dneva v dan povečuje. Uporabniki v prostoru imajo različne potrebe, zato je pomembno, da se jih v proces oblikovanja prostora enakovredno obravnava. Kar je ugodno za eno skupino invalidov, največkrat ni namenjeno drugi. Zato kakovostno načrtovanje prostora sloni na nemotenem gibanju, enostavni dostopnosti, opremljenosti z zvočnimi in vidnimi zapisi.

Izboljšanje položaja invalidov s področja arhitekturnih in komunikacijskih ovir v prostoru je vključeno v postopkih sprejemanja prostorskih aktov. Prostorsko načrtovanje na nivoju občine povzema dve vrsti prostorskih aktov, in sicer Občinski prostorski načrt (OPN) za območje celotne občine ter Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za del območja.

V postopku sprejemanja Občinskega prostorskega načrta (OPN) za Mestno občino Nova Gorica je v tekstualni del dopolnjenega osnutka vključeno naslednje:

14.1.1. Splošni prostorski ureditveni pogoji glede oblikovanja

Gradnja in urejanje parkirnih mest in garaž: Pri urejanju parkirnih površin in garažnih stavb je potrebno v skladu s predpisi zagotoviti parkirna mesta, rezervirana za invalidne osebe. Pri določanju

parkirnih mest za objekte z javno funkcijo je potrebno zagotoviti vsaj 5 % ali vsaj eno parkirno mesto za invalide.

14.1.2. Splošni prostorski ureditveni pogoji glede varovanja zdravja

Arhitektonske ovire: Pri izvajanju gradenj se mora zagotoviti dostop, vstop in uporaba objektov brez komunikacijskih ovir vsem ljudem, ne glede na stopnjo njihove individualne telesne sposobnosti, v skladu s predpisi.

V postopkih sprejemanja izvedbenega prostorskega akta (OPPN) se upoštevajo veljavni predpisi, ki narekujejo načrtovanje objektov in zunanjega prostora za funkcionalno ovirane osebe. Za vključevanje zakonskih določb ter sugeriranje novih izboljšav sta pristojna občina in izbrani izdelovalec projektne dokumentacije. V središču Nove Gorice je v pripravi OPPN Kulturni center, ki obsega območje med Kidričevo ulico, Vojkovo ulico in Ulico Tolminskih puntarjev, kjer so nanizane pomembnejše upravne, storitvene in poslovne stavbe. V postopku priprave podrobnega načrta se bo v prihodnje poudarjalo vidik uporabnosti površin za ljudi s posebnimi potrebami ter rezultate ustrezno navedlo v odlok.

Na nivoju odločanja o izdaji gradbenega dovoljenja je pristojna Upravna enota na podlagi projektne dokumentacije ob upoštevanjem veljavnih predpisov.

Prostorski ukrepi v okviru pristojnosti občine:

- izdelava interaktivne karte za spletno navigacijo in pregledovanje javnih stavb in poti oziroma javnih površin v centru Nove Gorice,
- izboljšanje stanja glede dostopnosti in komunikacije v mestu,
- tekstura talnih površin,
- talne oznake ob semaforjih, krožiščih in nevarnih točkah pred stopnicami, cestnim robom (opozorilni pasovi),
- označevalni pasovi ali vodilni trakovi pred avtobusnimi postajami, pred vhodi info točk,
- višinsko ločevanje kolesarskih stez in pločnikov,
- odpravljanje ovir v višini glave (veje rastlin, kažipot),
- odmaknjenost klopi s pločnika,
- širitev opreme lokalov na pločnik,

- umeščanje orientacijskih točk,
- opozarjanje in dajanje pobud s strani akterjev (invalidov) ter reševanje konkretnih primerov (odstranjevanje cvetličnih korit, reklamnih panojev itd.),
- načrtovanje zunanjih prostorov za vse uporabnike enakovredno (slepe/slabovidne, gibalno ovirane, gluhe, starejše),
- zagotovitev sredstev v občinskem proračunu za odpravo grajenih ovir na javnih površinah ter njihovo vzdrževanje,
- postavljanje urbane opreme s soglasjem Oddelka za okolje in prostor in
- možnost sodelovanja pri sprejemanju novih prostorskih načrtov (v času javne razgrnitve in razprav) ter pri postopkih sprejemanja prostorsko izvedbenih načrtih (preko spleta).

14.2. ODDELEK ZA GOSPODARSTVO

Mestna občina Nova Gorica, Oddelek za gospodarstvo, vsako leto na podlagi javnega razpisa za izbor programov javnih del v Republiki Sloveniji za določeno leto sofinancira zaposlovanje težje zaposljivih oseb med katerimi so tudi invalidi, v različnih organizacijah. V letu 2011 se je preko javnih del zaposlilo 9 invalidov, v letu 2010 pa samo 3 invalidi. Iz proračunskih sredstev bo po izračunih v letu 2011 izplačanih 27.900 EUR, v letu 2010 pa je bilo izplačanih 12.600 EUR.

V letu 2011 je bil prvič objavljen javni razpis za subvencioniranje novih delovnih mest, med katerimi so tudi invalidi, oddana ni bila nobena vloga za zaposlitev invalidov.

14.3. ODDELEK ZA DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Oddelek za družbene dejavnosti izvaja naloge s področja zdravstvenega varstva, kulture, športa in nevladnih organizacij, izobraževanja ter socialnega varstva. Posamezna področja so delno v analizi že predstavljena v drugih poglavjih. V nadaljevanju je predstavljeno področje socialnega varstva, ki v največji meri zajema tudi področje invalidov.

V pristojnost občine na področju socialnega varstva spadajo naslednje naloge in obveznosti:

1. Izvajanje nalog, ki izhajajo iz Zakona o socialnem varstvu in njegovih podzakonskih aktov, kamor spada:

- zagotavljanje mreže javne službe socialno varstvene storitve pomoč družini na domu kot socialna oskrba na domu,

- financiranje stroškov storitev v socialno varstvenih zavodih (domovi za starejše občane, posebni socialno varstveni domovi), za tiste občane, ki so z odločbo centra za socialno delo delno ali v celoti oproščeni plačila oskrbnih stroškov,
- financiranje plače oziroma nadomestila plače s prispevki za družinskega pomočnika.

2. Zagotavljanje obveznosti, ki izhajajo iz Odloka o denarnih socialnih pomočeh v Mestni občini Nova Gorica:

- zagotavljanje sredstev za enkratne denarne pomoči za socialno najšibkejše občane,
- zagotavljanje sredstev za enkratne denarne pomoči ob rojstvu otroka, ki je državljan RS in ima stalno prebivališče z vsaj enim od staršev v Mestni občini Nova Gorica.

3. Sofinanciranje dopolnilnih socialno varstvenih programov nevladnih organizacij in zavodov, ki sicer ne sodijo v mrežo javne službe, jo pa pomembno dopolnjujejo in širijo.

Dokumenti dolgoročnega razvoja načrtovanja na področju socialnega varstva so:

- Zakon o socialnem varstvu,
- Zakon o lokalni samoupravi,
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010,
- Stanovanjski zakon,
- Zakon o lokalni samoupravi,
- Zakon o Rdečem križu Slovenije,
- Odlok o denarnih socialnih pomočeh v Mestni občini Nova Gorica,
- Odlok o sofinanciranju programov in projektov s področja socialne dejavnosti v Mestni občini Nova Gorica.

Mestna občina Nova Gorica vsako leto namenja proračunska sredstva za sofinanciranje programov in projektov s področja socialne dejavnosti, za katera lahko kandidirajo tudi invalidska društva. Invalidska društva so bila v preteklih treh letih med najvišjimi prejemniki sredstev razpisa. Sredstva se razdelijo na podlagi javnega razpisa, saj gre za javno–finančna sredstva. Merila, kriterije in upravičence določa Odlok o sofinanciranju programov s področja socialne dejavnosti v Mestni občini Nova Gorica. Javni razpis omogoča enakopravnost in enako dostopnost vsem prijaviteljem na javni razpis.

15. VPOGLED OBČINE V DELOVANJE POSAMEZNIH IZVAJALCEV NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA

Mestna občina Nova Gorica se srečuje z izvajalci na področju invalidskega varstva pri načrtovanju programov ter pri reševanju vsakdanjih problemov življenja in dela invalidov. Poleg tega občina spremlja delovanje izvajalcev na osnovi njihovih rednih poročil o opravljenem delu ter s svojo prisotnostjo pri realizaciji posameznih programov.

Mestna občina Nova Gorica ima vpogled v delovanje javnih služb iz svoje pristojnosti in tistih organizacij oziroma programov, ki jih sofinancira na osnovi javnih razpisov.

Nadzor nad izvajanjem javnih služb je zagotovljen preko pristojnih oddelkov Mestne občine Nova Gorica in preko svetov javnih zavodov, v katerih ima Mestna občina Nova Gorica svoje predstavnike. Prejemniki sredstev iz javnih razpisov so na osnovi sklenjenih pogodb o sofinanciranju programov zavezani k oddaji delnih in končnih poročil o izvajanju programov in porabi sredstev Mestne občine Nova Gorica. Predstavniki posameznih oddelkov Mestne uprave Mestne občine Nova Gorica, ki so izvajalci razpisov za sofinanciranje, redno obiskujejo sofinancirane programe oziroma organizacije ter s tem zagotavljajo sistematično preverjanje in nadzor nad njihovim delovanjem ter namensko porabo sredstev za Mestno občino Nova Gorica.

16. MATERIALNA, FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN POSVETOVANJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH

Mestna občina Nova Gorica materialno podpira invalidske organizacije s predvidenimi sredstvi proračuna občine – na razpise se imajo možnost prijaviti invalidske in humanitarne organizacije, prav tako se o posameznih problemih vodstvo občine oziroma strokovne službe posvetuje z društvi in skušajo zadeve urediti.

Mestna občina Nova Gorica vsako leto v svojem proračunu načrtuje sredstva za sofinanciranje programov invalidskim organizacijam na lokalnem in regionalnem nivoju. Poleg tega je vsako leto del sredstev za odpravljanje arhitektonskih ovir načrtovan tudi v delu proračuna za infrastrukturo.

Za izbor v sofinanciranje Mestne občine Nova Gorica morajo organizacije s programi, prijavljenimi na javne razpise, ustrezati razpisnim pogojem in merilom. Ti morajo zagotavljati enakopravnost in enako dostopnost vsem organizacijam.

Mestna občina Nova Gorica vsebinsko podpira delovanje invalidskih organizacij tudi z omogočanjem njihovega vključevanja v oblikovanje mestne politike in načrtovanje ukrepov s področja oviranosti.

17. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA ZA KOMUNICIRANJE IN NEPOSREDNO DELO Z OSEBAMI S POSEBNIMI POTREBAMI

V upravnih postopkih občine je za osebe z okvaro sluha, v skladu z zakonodajo, zagotovljeno tolmačenje v slovenski znakovni jezik. Poleg tega je tolmačenje zagotovljeno tudi na pomembnejših javnih dogodkih v Mestni občini Nova Gorica.

Zaposleni v Mestni občini Nova Gorica sicer niso vključeni v posebna usposabljanja za odpravo ovir v komunikaciji.

Za delo z invalidi sofinancira Mestna občina Nova Gorica program javnih del v Medobčinskem društvu invalidov Goriške, v Društvu paraplegikov Severne Primorske, v Domu upokojencev in v ŠENT-u.

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica že vrsto let izvaja delavnice, s katerimi osvešča zdravstvene delavce, učitelje in vzgojitelje o primernem pristopu in komunikaciji s slepimi in slabovidnimi osebami.

V Mestni občini Nova Gorica bi bilo potrebno posebno usposabljanje javnih uslužbencev (in tudi ostalih) za komuniciranje z gluho in naglušno osebo. Ni nujno, da gre za učenje znakovnega jezika, pač pa za osnovna pravila, kako se sporazumeti z osebo, ki ima okvaro sluha.

18. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Občina spremlja učinke sprejetih ukrepov in programov najmanj dvakrat letno, po preteku prvega polletja in po zaključku leta. Ugotovitve iz spremljanja so tudi osnova za pripravo ukrepov za prihodnje leto. Mestna občina Nova Gorica načrtuje in spremlja izvedbo posameznih ukrepov za osebe s posebnimi potrebami – fizična dostopnost, odstranjevanje komunikacijskih ovir, zagotavljanje sredstev za programe nevladnih organizacij, sodelovanje pri pripravah mestnih strateških dokumentov. Za spremljanje učinkov ukrepov, sprejetih na nivoju države, so pristojni državni organi.

19. MEDNARODNO SODELOVANJE OBČINE IN INVALIDSKIH ORGANIZACIJ V OBČINI NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA

19.1. Analiza obmejnega sodelovanja med invalidskimi organizacijami – financiranje projektov iz Evropskih virov

19.1.1. PROJEKT »BLUE–SKY«

Na pobudo glavnih projektnih partnerjev (Oddelka za invalidno mladino Stara Gora, Društva za pomoč osebam s posebnimi potrebami v Stari Gori, tržaškega Društva za redke bolezni Azzurra in Regijske razvojna agencija severne Primorske), ki bodo sodelovali pri, za čezmejno območje, zelo pomembnem socialnem projektu Blue–sky – Socialna mreža za odpravljanje socialnih ovir in izboljšanje kakovosti življenja oseb s posebnimi potrebami je bil v sodelovanju z vsemi omenjenimi pripravljen projektni predlog, ki je bil prijavljen na čezmejni program CILJ 3, Interreg Slo–Ita 2007–2013.

Projekt sestavlja socialna mreža projektnih partnerjev, ki združuje predvsem socialno–zdravstvene delavce iz slovenskih in italijanskih partnerskih ustanov z namenom vzpostaviti skupen sistem pomoči osebam s posebnimi potrebami. Izpostavljeni so predvsem komunikacijski in izobraževalni sistemi, mešani tečaji usposabljanja zdravnikov in socialno-zdravstvenih delavcev, ki opravljajo storitve integrirane oskrbe na domu, povečanje dostopa do socialno–ekonomskih ugodnosti s pomočjo mentorstva ali aktivnosti “case management” in vzpodbujanje koordiniranega razvoja socialnih sistemov s pomočjo izmenjav obiskov in stažiranja delavcev z namenom primerjanja programov oskrbe ter operativnih postopkov, izpopolnjevanja namenjena izmenjavi strokovnih izkušenj o novih terapijah in standardiziranje orodij evalvacije z namenom izdelave standardnega modela varstva in podpore bolnikom in družinam. Vse aktivnosti, od načrtovanja do koordinacije, od stažiranja in tečajev usposabljanja do implementacije modela v praksi, so vodene v skupni obliki s strani osebja partnerskih organizacij projekta glede na njihove strokovne specifikke.

19.1.2. PROJEKT »SIP WORK« (prijava na Interreg Slovenija–Italija 2007–2013)

V globalni konkurenci postaja zdravje delavcev glavni vir uspešnosti podjetja, organizacije, ustanove. Promocija zdravja pri delu stremi k preprečevanju slabega zdravja in k dobremu počutju zaposlenih.

Delo, delovno mesto in delovno okolje oziroma podjetje so pomembni za zdravje, saj človek na delu preživi vsaj tretjino odraslega življenja. Vsako delovno mesto in okolje ima zanj značilna tveganja in škodljivosti, za katera predpisi urejajo načine varovanja zdravja delavcev, vendar se pogosto ne izvajajo dosledno ali opuščajo.

Ključna ugotovitev je, da je mogoče negativne vplive dela in delovnega okolja na zdravje zaposlenih zmanjševati ali odpraviti s primernimi ukrepi in programi. S projektom se želi dolgoročno vplivati na postopno izboljšanje kazalcev negativnega zdravja delavcev, in sicer bolniški stalež, fluktuacija, poškodbe pri delu, poklicne bolezni, z delom povezane bolezni, invalidnost ter posledično tako prispevati tudi k povečevanju produktivnosti.

Program se širi s pomočjo svetovalcev za promocijo zdravja pri delu, ki v podjetju ob soglasju in podpori vodstva oblikujejo skupino za zdravje z vključitvijo ključnih oseb in služb.

Projekt je podprt s podatki o zdravstvenem stanju delavcev, ki ga spremlja državna statistika z različnimi kazalci, ki so: bolniški stalež, poškodbe pri delu in delovna invalidnost.

Namen projekta:

- vplivati na delodajalce in delavce, da bodo pridobivali znanje in veščine za zdrav delovni in življenjski slog,
- spodbuditi odločitve in spremembe v delovnem okolju v prid zdravja zaposlenih in
- zmanjšati ali odpraviti negativne vplive dela in delovnega okolja na zdravje delavcev.

Cilj projekta:

- delavcem omogočiti zdravo in varno delo; preprečevati poškodbe pri delu in poklicne bolezni,
- varovati splošno zdravje delavca in zdravje aktivne populacije,
- zmanjšati bolniško odsotnost in delovno invalidnost,
- osveščanje delavcev in delodajalcev o zdravem delovnem in življenjskem slogu,
- spodbuditi delodajalce za intervencije v korist zdravja na delovnem mestu,
- uvajanje zdravju koristnih sprememb v delovno okolje,

- izobraževati in osveščati o zdravem delovnem in življenjskem slogu svetovalce ter
- oblikovanje mreže za implementacijo programa, izmenjavo znanj in izkušenj.

ZAKLJUČEK

Namen Analize položaja invalidov v Mestni občini Nova Gorica je priprava konkretnega akcijskega načrta ter seznanitev Mestnega sveta Mestne občine Nova Gorica s problematiko, s katero se invalidi srečujejo v svojem vsakdanjem življenju.

Mestna občina Nova Gorica oz. Medobčinsko društvo invalidov Goriške bo v letu 2012 kandidiralo na razpis za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«, ki ga vsako leto razpisuje Zveza delovnih invalidov Slovenije. Projekt »Občina po meri invalidov« je Zveza delovnih invalidov Slovenije namreč oblikovala z namenom, da bi še v večji meri vzpodbudila lokalne skupnosti k načrtnim in trajnim aktivnostim za doseganje večje kvalitete življenja invalidov v njihovem okolju, za socialno vključenost invalidov in njihovo sodelovanje v družbenem življenju kraja.

Gre za zelo zahteven projekt, ki občino kot lokalno skupnost na nek način vzpodbuja k temu, da se na svoj način odziva na potrebe in interese vseh občanov, torej tudi tistih s tako imenovanimi posebnimi potrebami; ki v skrbi za čimbolj kvalitetno skupno življenje upošteva različnost njihovih potreb in možnosti, ki povezuje dejavnost in odgovornost različnih javnih služb v občini in ki daje civilni družbi možnost, da uveljavi svojo vlogo in aktivira svoje člane, torej tudi invalide.

Posledica analize je konkreten akcijski načrt, ki v času delovanja župana oziroma občinskega sveta opredeljuje cilje in naloge, roke, odgovorne nosilce nalog in prioritete naloge na področju invalidskega varstva v Mestni občini Nova Gorica.